

# Se



# grajset.



Inštitut Gajst

**Končno poročilo o pobudi za dvig kvalitete razprave o zunanji politiki pred državnoborskimi volitvami 2026 – Levica in stranka Vesna**

Založba:

Inštitut Gajst, zavod raziskovalni inštitut za diplomatsko izobraževanje, Ljubljana

Avtorji:

Anej Bevk Peternelj, Zala Košec

Uvodni nagovor:

Anej Bevk Peternelj

Strokovni pregled:

Anej Bevk Peternelj, Žak Župan Galunič, Zala Košec

Oblikovanje:

Inštitut Gajst

Ilustracija:

Ivan Grohar, Sejalec (1907), Narodna galerija

Naklada:

E-izdaja

Ljubljana, 15. marec 2026

Ivan Grohar (1867–1911) velja za eno najpomembnejših imen slovenskega slikarstva. Kot del četverice slovenskih impresionistov je ob začetku 20. stoletja slovensko umetnost popeljal v mednarodni prostor. Medtem ko je Dunaj dišal po secesiji – prekinitvi s staro konservativno umetnostjo – slovenski prostor ni počival. Tudi Grohar ni sledil starim družbenim trendom in je navdih raje iskal v impresionističnih tehnikah.

Njegov »Sejalec« je bil leta 1907 prvič razstavljen v Narodnem domu v Trstu. Gre za ključno delo slovenskega impresionizma. Ne pove veliko o vsakdanu slovenskih kmetov v tistem obdobju, pove pa veliko o stanju slovenskega duha. Sejalec, ikona slovenskega modernizma, je tako postal upodobitev slovenskega ljudstva – njegovega izvora, značaja, smisla in zavesti.

Sejalec hodi po preteklosti in za seboj pušča seme prihodnosti. Kot analogija političnih procesov uteleša demokracijo. Osrednjo pozornost namenja agensu. Prikazuje zmožnost ene posameznice ali posameznika, skupine ali množice ljudi, da spremenijo družbo na bolje. Sporoča nam, da imamo kot posameznice in posamezniki v demokraciji moč vplivati na politiko, saj tvorimo njen osrednji člen. Takšno seme, kot ga bomo zasejali, bo vzkliklo.

# KAZALO

UVODNI NAGOVOR 2

SEZNAM PODPORNIKOV POBUDE 4

## KONČNO POROČILO – LEVICA IN STRANKA VESNA

### METODOLOGIJA

1. ORIS IZZIVA IN OZADJE POBUDE	7
2. SODELUJOČE POLITIČNE STRANKE	9
3. VPRAŠANJA	11
4. NAVODILA ZA REŠEVANJE VPRAŠANJ	12
5. ČASOVNICA PREJETIH ODGOVOROV	13
6. METODA ANALIZE KVALITETE ODGOVOROV	14

### VPRAŠANJA IN ODGOVORI

1. SPLOŠNE USMERITVE	13
2. UČINKOVITOST DIPLOMACIJE	24
3. MREŽA PREDSTAVNIŠTEV	35
4. GOSPODARSKA DIPLOMACIJA	46
5. RAZVOJNA POLITIKA IN HUMANITARNA POMOČ	57
6. GLOBALNO UPRAVLJANJE	68
7. MANJŠINE	79
8. VARNOSTNA POLITIKA	90
9. SLOVENIJA V EVROPSKI UNIJI	101
10. ZUNANJE DELOVANJE EU	112
11. ODNOSI Z ZDA	123
12. ODNOSI S KITAJSKO	134
13. VOJNA V UKRAJINI	145
14. KONFLIKT NA BLIŽNJEM VZHODU	156
15. MEDNARODNI RED	157
16. KADROVSKA POLITIKA	178

### ANALIZA KVALITETE ODGOVOROV

### SKLEP



# **SPOŠTOVANE VOLIVKE IN VOLIVCI, DRAGE DRŽAVLJANKE IN DRŽAVLJANI,**

## **o usmeritvi zunanje politike v demokratičnih družbah na volitvah odloča ljudstvo.**

Oddaja glasu za določeno politično stranko je neposredno oddaja glasu za celoten sklop vrednot in politik, ki jih ta stranka zagovarja - tudi za določeno zunanjo politiko. Volivke in volivci imate na zunanjo politiko Republike Slovenije izrazit vpliv. To je velika odgovornost.

## **Zato verjamemo, da morate biti z zunanjepolitičnimi načrti strank ustrezno seznanjeni.**

Seznanjeni morate biti s konkretnimi načrti posameznih strank, ki pritičejo vodenju resorja za zunanje in evropske zadeve ter vodenju diplomacije v praksi. Za voljo sprejemanja informirane odločitve o usmeritvi zunanje politike morate imeti državljanke in državljani možnost vpogleda v specifične ukrepe, pobude in strategije strank na zunanjepolitičnem področju.

## **Politične stranke ustrezne seznanitve volivk in volivcev s specifičnimi načrti na zunanjepolitičnem področju praviloma ne omogočijo.**

Programi strank se po kvaliteti sicer razlikujejo, vendar zunanja politika praviloma ni obravnavana na ustrezen način. Primerjava programov strank nam ponudi le grobe razlike v splošnih zunanjepolitičnih usmeritvah. Večinoma pa nam ne omogoči vpogleda v konkretne ukrepe, ideje, predloge, politike in strategije strank, ki pritičejo vodenju zunanjepolitičnega resorja v praksi.

## **Mediji zunanje politike običajno ne obravnavajo na ustrezen način.**

Onkraj redkih izjem (npr. zunanjepolitično soočenje na RTV, 5.3.2026), se novinarke in novinarji povečini ukvarjajo s širokopoteznimi vidiki zunanje politike oz. od strank pričakujejo splošne opredelitve. To z vodenjem resorja za zunanje in evropske zadeve nima veliko skupnega. Senzacionalistično obravnavo zunanje politike mora zamenjati strokovna obravnavo, ki pritiče vodenju državotvornih resorjev. Menimo, da imajo novinarke in novinarji to odgovornost.





**Pred vami je končno poročilo o pobudi Inštituta Gajst za dvig kvalitete razprave o zunanji politiki pred državnozborskimi volitvami 2026 za stranki Levica in Vesna.** V poročilu najdete najcelovitejšo informacijo o tem, kako bi posamezne stranke vodile resor za zunanje in evropske zadeve v praksi. Odgovori so zapisani tako, kot smo jih dobili, brez “analitičnega poseganja”. Vsem strankam, ki so pri pobudi sodelovale, se iz srca zahvaljujemo.

**Poročilo je razdeljeno na tri dele.** Najprej pojasnimo, zakaj smo se te pobude lotili in predstavimo metodologijo. V drugem delu najdete vprašanja in odgovore stranke Levica in Vesna. V tretjem delu analiziramo odgovore Levice in Vesne, kjer se osredotočimo na kvaliteto odgovorov, ne na vsebino. Medtem, ko o vsebini presoimate vi, mi presojava o tem, na podlagi kako kvalitetnih odgovorov se imate priložnost odločiti. Poročilo se zaključuje s sklepom in predlogi za nadaljnja prizadevanja na področju dviga kvalitete dialoga o zunanji politiki in zunanjepolitične pismenosti v Sloveniji.

**Ta pobuda in to poročilo je svojevrsten dosežek.** Podprla jo je predsednica Republike Slovenije dr. Nataša Pirc Musar, ministrica za zunanje in evropske zadeve Tanja Fajon in mnogo drugih uglednih bivših ter aktualnih nosilcev visokih javnih funkcij z različnimi političnimi nazori. Gre za prvo tovrstno iniciativo na področju zunanje politike v zgodovini Slovenije. Prepričani smo, da je naša pobuda pripomogla k krepitevi dialoga o zunanji politiki. Predvsem pa upamo, da smo pokazali, kaj pomeni zunanjo politiko jemati resno.

***Vljudno vabljeni k branju poročila!***

*Anej Bevk Peternelj  
Direktor Inštituta Gajst*





# NASLEDNJA VIDNEJŠA IMENA:

**dr. Nataša Pirc Musar**, predsednica Republike Slovenije,  
**Tanja Fajon**, ministrica za zunanje in evropske zadeve,  
**dr. Miro Cerar**, nekdanji PV in zunanji minister, dekan PF UL,  
**dr. Ernest Petrič**, nekdanji veleposlanik, ustavni sodnik, član ILC,  
**dr. Milan Brglez**, docent mednarodnih odnosov na FDV UL,  
nekdanji PDZ in evropski poslanec,  
**dr. Milan Jazbec**, veleposlanik, profesor diplomacije na Novi univerzi,  
**Sabina Stadler Repnik**, veleposlanica,  
**Peter Grk**, generalni sekretar Blejskega strateškega foruma,  
**Ksenija Benedetti**, nekdanja dolgoletna šefinja protokola RS,  
**Vlasta Nussdorfer**, nekdanja varuhinja človekovih pravic RS,  
**ddr. Boštjan Udovič**, profesor diplomacije na FDV UL,  
**dr. Matej Avbelj**, profesor za evropsko pravo na Novi univerzi,  
**dr. Ana Bojinović Fenko**, profesorica mednarodnih odnosov na FDV UL,  
**dr. Andreja Jaklič**, profesorica mednarodne ekonomije na FDV UL,  
**dr. Sabina Lange**, profesorica evropskih študij, Maastricht,  
**dr. Anže Burger**, izredni profesor mednarodne ekonomije, FDV UL,  
**dr. Jelena Juvan**, izredna profesorica obramboslovja, FDV UL,  
**dr. Jure Požgan**, docent mednarodnih odnosov na FDV UL,  
**dr. Faris Kočan**, docent mednarodnih odnosov na FDV UL,

**SO IZRAZILA PODPORO NAŠI POBUDI.**





# KONČNO POROČILO

**O POBUDI ZA DVIG KVALITETE RAZPRAVE O ZUNANJI POLITIKI  
PRED PRIHAJAJOČIMI DRŽAVNOZBORSKIMI VOLITVAMI  
ZA STRANKO LEVICA IN STRANKO VESNA**

**gajst.**

1

# METODOLOGIJA

gajst.

**Volivke in volivci se bodo 22. marca 2026 odločali o sestavi Državnega zbora in o tem, kdo bo tvoril naslednjo Vlado Republike Slovenije.** V skladu s prvim členom Zakona o zunanjih zadevah je Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve v okviru vlade pristojno za izvajanje zunanjih zadev v skladu s splošnimi usmeritvami, ki jih določa Državni zbor. Državljanke in državljani imajo priložnost na državnozborskih volitvah neposredno določiti vrednotni in politični okvir, v katerem se bo v prihodnjem obdobju izvajala zunanja politika.

**Volivke in volivci so tisti, ki v demokraciji določajo splošno usmeritev zunanje politike.** Posredno odločajo tudi o tem, kdo bo vodil Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve, ki je zadolženo za izvajanje zunanjih zadev v praksi. Usmerjanja slovenske zunanje politike, vodenja Ministrstva za zunanje in evropske zadeve in vodenja diplomacije ne gre posplošiti na posedovanje stališča o nekem mednarodnem vprašanju. Volivke in volivci morajo imeti na voljo informacije o konkretnih usmeritvah, ciljih, pobudah, ukrepih in strategijah, ki bi jih stranke, v kolikor izvoljene, zasledovale v odnosu do izvajanja zunanje politike.

**Iz programov političnih strank izvemo malo o konkretnih načrtih strank na zunanjepolitičnem področju.** Stranke praviloma ponudijo splošne usmeritve, ki ne povedo veliko o tem, kako bi stranka v praksi vodila zunanjepolitični resor. V programih mrgoli besednih zvez, kot so "učinkovita diplomacija", "aktivno delovanje v EU in NATO", "podpora internacionalizaciji slovenskih podjetij", "zaščita Slovencev v zamejstvu in po svetu" in "izboljšanje odnosov s sosedomi". To nam ponudi splošen vpogled v (nemerljive) cilje strank. Hkrati pa nam ne ponudi vpogleda v ukrepe, pobude ali strategijo, ki bi jo stranke zasledovale za voljo doseganja teh ciljev.

**Tudi mediji nam praviloma ne ponudijo vpogleda v konkretne načrte strank v odnosu do zunanje politike.** V predvolilnih soočenjih so večinoma osredotočeni na prikaz razlike v stališčih strank do velikih geopolitičnih vprašanj (recimo odnosi z ZDA in Kitajsko, vojna v Ukrajini, konflikt na Bližnjem vzhodu). Aktualni mednarodni problemi so za gledalke in gledalce soočenj bolj zanimivi, a te razprave pogosto ne ponudijo več od vpogleda v svetovnonazorske razlike med strankami. Soočenja nam ne povedo veliko o tem, kako bi stranka štiri leta upravljala zunanjepolitični resor.

**Programi strank in mediji notranjo politiko obravnavajo drugače kot zunanjo politiko – to ni dobro, a nam daje upanje.** Vemo, da so stranke sposobne definirati natančne ukrepe, pobude in strategije na področju zunanje politike, saj so to večkrat dokazale na notranjepolitičnih področjih. Prav tako vidimo, da so predstavniki medijev sposobni vprašati konkretna vprašanja, ki pritičejo vodenju zunanjepolitičnega resorja, saj to to sposobni narediti na ostalih notranjepolitičnih področjih.

**V Inštitutu Gajst smo se zato odločili izvesti pobudo za dvig kvalitete razprave o zunanji politiki pred državnozborskimi volitvami 2026. Zastavili smo si naslednje cilje:**

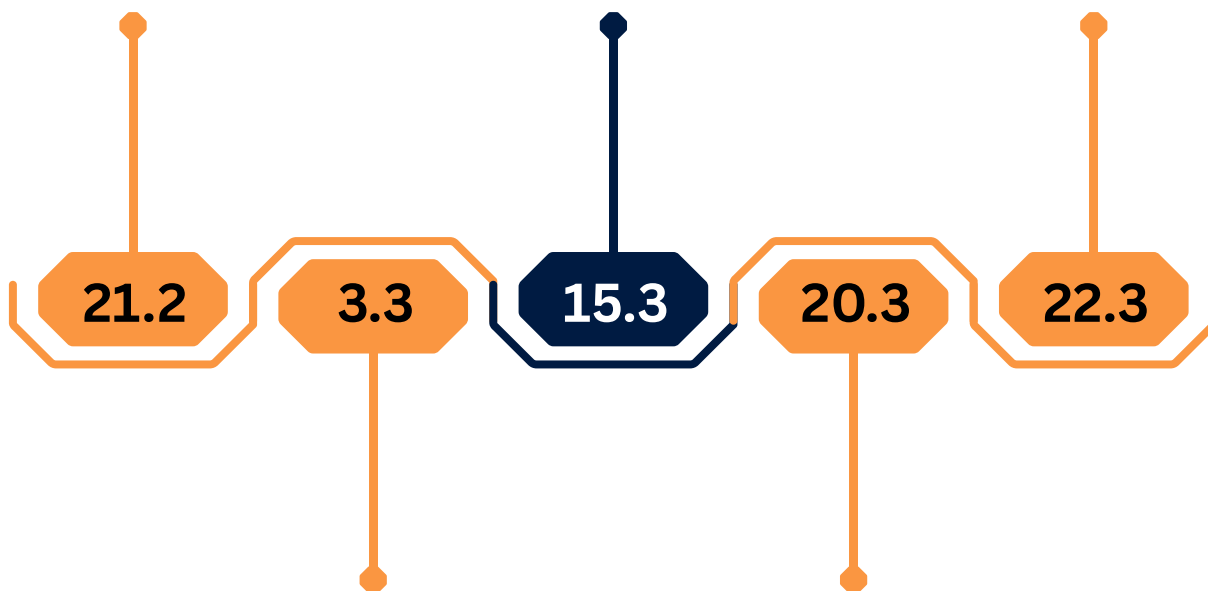
- Opozoriti na zaskrbljujočo kvaliteto razprave o zunanji politiki pred volitvami,
- Zastaviti vprašanja o zunanji politiki, ki naslavlja vsa ključna področja vodenja Ministrstva za zunanje in evropske zadeve,
- Pridobiti konkretne odgovore strank na specifična vprašanja o zunanji politiki, ki zadevajo vodenje resorja v praksi,
- Sodelovati z vsemi strankami, ki se jim napoveduje možnost vstopa v Državni zbor in posledično sooblikovanje splošnih zunanjepolitičnih usmeritev,
- Povečati vidnost zunanje politike v predvolilni kampanji na strokoven in objektivni način,
- Izvesti učinkovito komunikacijsko kampanjo, ki bo našo pobudo javnosti predstavila na razumljiv in preprost način ter volivke in volivce obvestila o vsebini odgovorov.

**Vsem ciljem je skupno splošno in večletno prizadevanje Inštituta Gajst za dvig zunanjepolitične pismenosti in kulture zunanje politike v Republiki Sloveniji na javnosti razumljiv način.**

**Strankam pošljemo pismo  
in vprašanja**

**Objava posameznih  
končnih poročil**

**Volitve**



**Rok za oddajo odgovorov  
na vprašanja in objava  
vmesnega poročila**

**Objava skupnega  
končnega poročila**

# SODELUJOČE POLITIČNE STRANKE

Pismo pobude in vprašanja smo naslovili na vse politične stranke, ki so jim vodilna merjenja javnega mnenja dan pred uradnim začetkom kampanje za državnozbornske volitve namerile takšno podporo, po kateri smo lahko sklepali, da se dejansko potegujejo za vstop v Državni zbor (okoli 2 % ali več). Z ostalimi političnimi strankami nismo stopili v stik.

Stranke so pismo pobude in vprašanja na svoje uradne poštno naslove prejele v soboto, 21. februarja 2026, v popoldanskem času. V spremnem pismu smo jih spodbudili, da naj nam odgovorijo, ali bodo pri pobudi sodelovale. Isti dan smo pismo pobude objavili na naši spletni strani in na omrežju Instagram. V objavo smo označili vse povabljenе stranke.

V nedeljo, 22. februarja 2026, smo na Instagramu začeli z objavljanim t. i. "semaforja". Volivkam in volivcem je sporočal, katere stranke so se na našo pobudo že odzvale in kako so se odzvale. "Semafor" je deloval po naslednjem ključu:



- črna barva: stranka nam je odgovorila, da pri pobudi ne bo sodelovala.



- rdeča barva: na našo pobudo od stranke nismo prejeli odgovora.



- rumena barva: stranka je potrdila sodelovanje in obljubila, da odgovori na naša vprašanja.



- zelena barva: stranka nam je posredovala odgovore na naša vprašanja.

Namen semaforja je bil javnosti sporočiti, da so stranke poziv za sodelovanje prejele in da ni samoumevno, da bodo stranke pri pobudi sodelovale. Večkrat smo zapisali, da je sodelovanje pri pobudi odraz tega, kako resno stranka jemlje zunanjo politiko. Z zadovoljstvom smo semafor v enem tednu obarvali povsem rumeno – vse povabljenе politične stranke so obljubile, da bodo na vprašanja odgovorile in svojo obljubo so držale.

Po prejetih potrdilih o sodelovanju s strani vseh strank smo semafor nato začasno zamrznili. Med strankami nismo želeli vzbuditi občutka tekmovanja z vidika hitrosti oddaje, temveč smo jasno komunicirali, da je kvaliteta odgovorov edino, kar na koncu šteje.

Veseli nas, da so pri pobudi sodelovale vse povabljenе politične stranke. To razumemo kot odraz resnosti političnih strank, njihove pripravljenosti za prevzem odgovornosti vodenja zunanje politike ter njihovega priznavanja pomena civilne družbe v demokratičnih procesih.

# KAKO SO SE STRANKE ODZVALE NA POBUDO?

	Odgovorili!
Gibanje 	Odgovorili!
  	Odgovorili!
	Odgovorili!
 	Odgovorili!
	Odgovorili!
	Odgovorili!
	Odgovorili!
 <i>Stranka Vladimira Prebiliča</i>	Odgovorili!
	Odgovorili!

Semafor, ki prikazuje odziv političnih strank na našo pobudo.  
Semafor je bil posodobljen 3. marca 2026 ob 17.50.

**gajst.**

Političnim strankam smo zastavili 16 vprašanj s področja zunanje politike. Ključna razlika med našimi vprašanji in vprašanji, ki jih predstavniki medijev (razen redkih izjem) zastavljajo strankam v predvolilnem obdobju, je v obliki in vsebini vprašanj. Političnih strank nismo spraševali po njihovem svetovnem nazoru ali splošnem pogledu na ta ali oni problem v mednarodni skupnosti, temveč smo jim zastavili konkretna vprašanja s področja izvajanja zunanje politike, vodenja Ministrstva za zunanje in evropske zadeve ter vodenja diplomacije v praksi.

Osnovni cilj je bil, da z zastavljenimi vprašanji in prejetimi odgovori presežemo površinsko obravnavanje zunanje politike, ki smo ga deležni s strani vodilnih slovenskih medijev. Predstavniki medijev namreč nosijo to odgovornost, da razpravo o zunanji politiki ustrezno uokvirijo. Rezultat dosedanje prakse (razen redkih izjem) je bil, da se zunanja politika v predvolilnem obdobju obravnava kot resničnostni šov ali lepotno tekmovanje. Zastavljena vprašanja ne presežejo poizvedovanja o splošnih političnih usmeritvah in stališčih strank do kriznih žarišč. V podvprašanjih se mediji redko spuščajo v preizpraševanje izvedljivosti ali učinkov teh politik na zasledovanje temeljnih nacionalnih interesov Republike Slovenije. Vprašanja o zunanji politiki so praviloma opazno manj kvalitetna od vprašanj o notranji politiki.

Kvalitetno vprašanje sestavljajo štirje elementi:

1. Vprašanje je relevantno z vidika vodenja zunanjepolitičnega resorja v praksi,
2. Vprašanje ima strokoven in uravnotežen uvodni okvir, ki ne napeljuje odgovora,
3. Vprašanje sprašuje po konkretnih stališčih, ukrepih, pobudah in strategiji, ki bi jih politična stranka zasledovala v odnosu do določenega področja zunanjepolitičnega resorja,
4. Vprašanju sledijo podvprašanja, ki preverjajo poglobljenost politične stranke v premislek dejanskih posledic, ki bi jih predstavljen odgovor imel za blaginjo Republike Slovenije ter za zasledovanje njenih zunanjepolitičnih ciljev.

Vsa naša vprašanja sledijo zgoraj navedenim elementom.

## KAJ JE NUDGE?

*Ker gre pri vodenju naše razprave za pisno korespondenco, ki poteka v eni izmenjavi (brez možnosti za podvprašanja) smo strankam pripravili t. i. "Nudge" oz. dregljaj. Gre za ključne besede, ki nakazujejo okvirno strukturo odgovora, kakršno bi strokovna javnost od strank pri določenem vprašanju pričakovala. Dregljaj strank nikakor ne omejuje, jih pa opozarja na to, da ima javnost določene standarde in pričakovanja. Dregljaj se nahaja pod vsakim vprašanjem, ki ga je Inštitut zastavil (glej moder okvirček pod vprašanji).*

# NAVODILA ZA REŠEVANJE

Političnim strankam smo skupaj z vprašanji poslali tudi jasna navodila za njihovo reševanje. V navodilih smo stranke usmerili glede dolžine in strukture odgovorov, naših pričakovanj in zanimanj.

Vprašanja smo smiselno razvrstili, nismo pa jih razporedili po pomembnosti. Sledili smo praksi obravnavanja tematskih področij, kot si sledijo pri bilateralnih srečanjih med državami (npr. pri političnih konzultacijah). Tudi ta praksa veliko pove o popolnoma napačni prioritizaciji zunanjepolitičnih področij s strani medijev. Regionalne teme in krizna žarišča se obravnavajo na koncu pogovora, ob kosilu. To ne pomeni, da niso pomembne, pomeni pa, da večina izvajanja in vodenja slovenske zunanje politike ne sestoji iz reševanja konfliktov in vojn.

Spodaj navajamo navodila, kot so jih prejele politične stranke:

1. Odgovori naj ne bodo daljši od 100-120 besed, saj drugače ne moremo zagotoviti objave celotnega odgovora na družbenih omrežjih. Odgovarjajte v polnih stavkih;
2. Odgovore bomo preverjali z opremo za ugotavljanje umetne inteligence. Uporabo prijazno odsvetujemo;
3. Osredotočite se na vprašanje, predstavite konkretne ukrepe, stališča, strategije, projekte ali ideje, ki bi jih radi uresničili in so uresničljive, v kolikor boste imeli priložnost sooblikovati zunanjo politiko v naslednjih štirih letih oz. za trajanje mandata naslednjega sklica Vlade RS;
4. Zanima nas predvsem kaj boste storili v prihodnosti, ne kaj ste storili v preteklosti;
5. Dodatni okvirčki sledijo principu "Nudge" (N:) – svetovno znane knjige o vedenjski ekonomiji – vas usmerjajo, namigujejo, vendar vas ne omejujejo – lahko vam pomagajo, lahko pa jih popolnoma ignorirate – izbira je vaša;
6. Vprašanja niso razporejena po pomembnosti;
7. Vljudno vas prosimo, da nam odgovore posredujete najkasneje do 3. marca ob 12.00;
8. Prvo vprašanje in odgovore bomo objavili 3. marca ob 18.00.

Odgovori, ki zasedejo več prostora, kot ga Instagram omogoča na eni strani (tako, da je odgovor še vedno berljiv), so skrajšani po naši presoji. To lahko vpliva na kvaliteto odgovora, zato smo se odločili, da vse odgovore v celoti objavimo naenkrat v t. i. "vmesnem poročilu".

Odgovore smo objavili v točno taki obliki, kot smo jih od političnih strank prejeli. Tu in tam smo popravili le kakšno tiskarsko napako.

# ČASOVNI OKVIR PREJETIH ODGOVOROV

Političnim strankam smo na več načinov pojasnili, da hitrost odgovarjanja na vprašanja ni pomembna. Sporočili smo jim, da bomo vse odgovore, prejete do predvidenega roka, obravnavali z enako skrbnostjo. Vselej pa moramo objaviti datum, ko so nam določene stranke posredovale odgovore. To je pomembno zaradi sklicevanja na dogajanje v mednarodni skupnosti, ki ga stranke navajajo. V tednu, ko so stranke odgovarjale, se je namreč slika Bližnjega vzhoda precej spremenila (napad Izraela in ZDA na Iran ter posledice). Nepošteno bi bilo, če bi določene odgovore ocenili kot kvalitetnejše, ker se navezujejo na zadnje dogajanje. Nekatere stranke so odgovore namreč posredovale pred spremembo okoliščin.

**Odgovore smo prejeli v naslednjem vrstnem redu:**

1. **NSi, SLS in Fokus Marka Lotriča, četrtek, 26. februar 2026,**
2. **Gibanje Svoboda, četrtek, 26. februar 2026,**
3. **Državljsko gibanje Resni.ca, torek, 3. marec 2026,**
4. **Prerod – stranka Vladimirja Prebiliča, torek, 3. marec 2026**
5. **Levica in Vesna, torek, 3. marec 2026**
6. **Demokrati. Anžeta Logarja, torek, 3. marec 2026**
7. **Piratska stranka, torek, 3. marec 2026**
8. **Socialni demokrati, torek, 3. marec 2026**
9. **Mi, socialisti!, torek, 3. marec 2026**
10. **Slovenska demokratska stranka, četrtek, 5. marec 2026.**

Slovenska demokratska stranka nam je sprva poslala odgovore v obliki do 120 znakov. V sporočilu so nam zapisali, da so bili začudeni nad navodilom, ki odgovore tako omejuje, glede na namen pobude. V odgovoru smo jim pojasnili, da navodila stranke na ta način ne omejujejo (glej zgoraj). SDS nam je sporočila, da gre za krajšano različico polnih odgovorov, ki jih posredujejo ob prvi priliki. Polne odgovore so posredovali 5. marca.

Stranke v nadaljevanju niso objavljene po vrstnem redu prejetih odgovorov, temveč po abecednem vrstnem redu glede na njihovo ime, registrirano pri Državni volilni komisiji. Na našem Instagramu bomo vsak dan objavili eno vprašanje in odgovore strank. Na Instagramu bodo stranke krožno rotirale, tako da ne bo vedno ista stranka tista, katere odgovor sledilke in sledilci vidijo na začetku.

# METODA ANALIZE KVALITETE ODGOVOROV

Namen analize je podati splošno oceno kvalitete odgovorov posameznih strank. Vsebine odgovorov ne ocenjujemo, to prepuščamo volivkam in volivcem. Ocenjevanje vsebine bi namreč lahko hitro označili kot subjektivno interpretacijo ocenjevalca, s čimer bi tvegali odmik od načel objektivnosti, pluralnosti in kritičnosti, ki jih kot Inštitut uspešno zasledujemo.

Analiza odgovorov je pomembna, saj smo od strank pričakovali konkretne odgovore na naša konkretna vprašanja. Natančno odgovarjanje na zahtevna vprašanja pritiče vsem strankam, ki si prizadevajo v prihodnosti voditi resor za zunanje in evropske zadeve in sooblikovati slovensko zunanjo politiko v Državnem zboru.

Vsak posamezni odgovor bomo ocenili v skladu z naslednjimi kategorijami, ki se pri tovrstnih analizah pogosto uporabljajo in so metodološko ustrezne:

1. **relevantnost odgovora,**
2. **celovitost odgovora,**
3. **jasnost političnega stališča,**
4. **konkretnost odgovora,**
5. **razumljivost odgovora,**
6. **doslednost odgovora,**
7. **utemeljitev odgovora in**
8. **izvedljivost in operativnost odgovora.**

Pri vsaki kategoriji lahko stranka prejme najmanj 0 in največ 2 točki za posamezen odgovor. Če se odgovor ne nanaša na zastavljeno vprašanje in stranka pri prvi kategoriji "relevantnost odgovora" dobi 0 točk, potem dobi 0 točk tudi pri ostalih postavkah, saj v odgovoru ne odgovarja na zastavljeno vprašanje. Obratno lahko stranka za posamezni odgovor, ki poseduje vse elemente vprašanja, dobi največ 16 točk. Točke se pri splošni oceni seštejejo in stranke lahko dobijo največ 256 točk.

Stranke lahko prejmejo ocene od 5 do 10. Naj tu ponovimo, da z ocenami ne podajamo vrednostne sodbe o vsebini odgovorov, kvaliteti ali posledicah predlaganih ukrepov. Ocenjujemo izključno strukturo odgovora, brez ocenjevanja vsebine. Ocena odraža le to, kako resno so stranke pristopile k vprašanju, ki zadevajo vodenje zunanjepolitičnega resorja, in kako resno pristopajo k tovrstnim pobudam organizacij civilne družbe. Kvaliteta odgovorov je lahko tudi odraz sposobnosti artikulacije določenih politik s strani strank ali trenutnega stanja v razvoju določenih politik. Zato poudarjamo, da ocena ni odraz kvalitete vsebine določenega odgovora, temveč le ocena povprečja kvalitete metode odgovarjanja s strani dotične politične stranke.

## 1. Kriterij: relevantnost odgovora

**Opredelitev kriterija: v kolikšni meri odgovor dejansko odgovarja na zastavljeno vprašanje.**

**Pozorni smo na naslednje vidike:**

- Ali se odgovor neposredno nanaša na temo vprašanja,
- Ali se odgovor izogiba splošnim političnim izjavam, ki niso povezane z vprašanjem,
- Ali se odgovor izmika vprašanju in pozornost preusmerja na drugo temo.

**Točkovanje:**

→ 0 točk: odgovor ne odgovarja na zastavljeno vprašanje,

→ 1 točka: odgovor le delno odgovarja na zastavljeno vprašanje in/ali preusmerja pozornost,

→ 2 točki: odgovor odgovarja na zastavljeno vprašanje.

## 2. Kriterij: celovitost odgovora

**Opredelitev kriterija: v kolikšni meri odgovor zajame vse elemente vprašanja.**

**Pozorni smo na naslednje vidike:**

- Ali odgovor obravnava in naslovi vse vidike vprašanja,
- Ali odgovor pozornost preusmerja na drugo temo,
- Ali se odgovor izmika kateremu delu vprašanja.

**Točkovanje:**

→ 0 točk: manjka več ključnih vidikov odgovora,

→ 1 točka: odgovor naslovi nekatere elemente vprašanja, nekatere izpusti,

→ 2 točki: odgovor naslovi vse vidike vprašanja.

## 3. Kriterij: razumljivost odgovora

**Opredelitev kriterija: v kolikšni meri je odgovor razumljiv za ciljno publiko/širšo javnost.**

**Pozorni smo na naslednje vidike:**

- Ali je odgovor razumljivo strukturiran: povezave med stavki so logične, vsebina ima sosledje,
- Ali je odgovor slogovno ustrezen (stranka uporablja slog, ki izkazuje resnost tematike),
- Ali v odgovoru prevladuje strokovni in birokratski jezik, ki je širši javnosti težje razumljiv.

**Točkovanje:**

→ 0 točk: odgovor je nerazumljivo strukturiran, slog je neustrezen ali jezik ni dostopen,

→ 1 točka: odgovor je sicer razumljivo strukturiran, slog je večinoma ustrezen, le jezik je zahteven,

→ 2 točki: odgovor je razumljivo strukturiran, slog je ustrezen in jezik je splošno dostopen.

## 4. Kriterij: jasnost političnega stališča

**Opredelitev kriterija: v kolikšni meri je iz odgovora jasno razvidno politično stališče stranke.**

**Pozorni smo na naslednje vidike:**

- Ali je v odgovoru jasno izraženo stališče do vprašanja (npr. za, proti, več, manj),
- Ali se stranka jasnemu odgovoru izogiba, vendar je o njem na podlagi celotnega odgovora moč sklepati,
- Ali stranka ne naslavlja vprašanja, zato tudi njeno politično stališče ni razvidno.

**Točkovanje:**

- 0 točk: stališče stranke do vprašanja na podlagi odgovora ni razvidno ali je dvoumno,
- 1 točka: stališče stranke ni jasno formulirano, do stališča je moč priti le preko sklepanja oz. poznavanja ozadja politične stranke,
- 2 točki: stališče stranke do vprašanja je jasno razvidno in ni dvoumno.

## 5. Kriterij: konkretnost v odgovoru

**Opredelitev kriterija: v kolikšni meri je odgovor konkreten.**

**Pozorni smo na naslednje vidike:**

- Ali odgovor ponuja konkretne ukrepe, ideje, pobude ali strategijo v odnosu do vprašanja,
- Ali v odgovoru stranka ostaja na ravni splošnega stališča, načel ali ideologije,
- Ali odgovor analizira tematiko vprašanja, vendar ne predlaga konkretnih rezultatov,
- Ali odgovor predlaga konkretne cilje, ki jih bo stranka zasledovala.

**Primer:**

Nekonkretno: Podpiramo več mednarodnega sodelovanja.

Konkretno: Podpiramo pogostejšo obravnavo globalnih izzivov v multilateralnem okviru, zato bomo aktivno kandidirali v organe mednarodnih organizacij, ki so za Slovenijo pomembne (npr. Svet Združenih narodov za človekove pravice).

**Točkovanje:**

- 0 točk: odgovor je zelo splošen, ne ponudi konkretnih ukrepov, pobud ali strategije,
- 1 točka: odgovor je analitičen ali ukrepe, pobude in strategije le omeni ali poda splošen cilj,
- 2 točki: odgovor predlaga konkretne ukrepe, pobude, strategijo in/ali cilje.

## 6. Kriterij: doslednost odgovora

**Opredelitev kriterija: v kolikšni meri so trditve v odgovoru med seboj skladne.**

**Pozorni smo na naslednje vidike:**

- Ali so v odgovoru protislovja (npr. en del odgovora zanika ali izniči drugi del odgovora),
- Ali stranka poskuša relativizirati vprašanje in predstaviti več nasprotujočih si ukrepov kot celovito naslavljanje vprašanja. Stranka ne predstavi jasne usmeritve,
- Ali v odgovoru stranka navaja podatke, ki so neustrezni oz. ne držijo ali namenoma zavajajo (in je to moč preveriti z referenčnimi viri, ki so javno dostopni).

**Točkovanje:**

- 0 točk: v odgovoru so prisotna protislovja ali stranka predstavi ukrepe, ki bi drug drugega izničili ali stranka navaja podatke, ki preverjeno ne držijo,
- 1 točka: v odgovoru je nekaj nejasnosti med trditvami, vendar je moč slediti argumentu,
- 2 točki: v odgovoru ni protislovij, neustreznih ali napačnih informacij ali odgovorov, ki bi lahko bili razumljeni kot dvosmerni.

## 7. Kriterij: utemeljitev odgovora

**Opredelitev kriterija: ali odgovor pojasni razloge za stališčem, ukrepi, pobudo ali strategijo.**

**Pozorni smo na naslednje vidike:**

- Ali stranka oriše okoliščine, na podlagi katerih utemeljuje stališče (npr. uvod, scene setter),
- Ali stranka predstavi razloge za sprejem določenih ukrepov, stališč ali strategij (npr. zasledovanje nacionalnih interesov, blaginja, svetovni nazor, moralna ali načelna utemeljitev),
- Ali je podana razlaga pričakovanih učinkov (npr. to, ker bo potem to).

**Točkovanje:**

- 0 točk: odgovor ni temeljit. Ne oriše okoliščin sprejemanja politične odločitve, ne predstavi razlogov, ki botrujejo političnemu stališču, predlaganemu ukrepu, ideji, pobudi ali strategiji,
- 1 točka: odgovor le delno utemelji podlago ali okoliščine stališča, le delno argumentira ukrepe, pobude, strategijo,
- 2 točki: odgovor je temeljit. Oriše okoliščine sprejemanja politične odločitve in predstavi razloge, ki botrujejo političnemu stališču, predlaganemu ukrepu, ideji, pobudi ali strategiji.

## 8. Kriterij: ocena izvedljivosti in operativnosti

**Opredelitev kriterija: v kolikšni meri odgovor pove, kako bi se predlagana politika izvedla v praksi.**

### **Pozorni smo na naslednje vidike:**

- Ali so v odgovoru omenjeni konkretni instrumenti in načrt (stranka pove, s katerimi sredstvi, ki so ji na razpolago, bi cilj dosegla in kako),
- Ali so v odgovoru navedeni konkretni akterji oz. institucije, ki bi imele nalogo izvajanja politike, ukrepov, predlogov, pobud, oz. bi bile nosilke izvajanja,
- Ali je v odgovoru naveden časovni okvir izvajanja politike in predvideno finančno breme,
- Ali so v odgovoru navedene predvidene posledice izvajanja te politike v odnosu do splošnih ciljev zunanje politike (npr. kako bi potencialni izstop iz NATO vplival na položaj Slovenije v odnosu do ...) oz. so v odgovoru navedene posledice izvajanja obratne politike,
- Ali je v odgovor vključena računica izvedljivosti konkretnega ukrepa, pobude ali strategije (npr. ali je ukrep izvedljiv v naslednjem mandatu pod pogoji, ki bodo odločevalcu na voljo – tako z vidika financ, prioritizacije drugih (tudi notranjepolitičnih) področij, kot z vidika predvidenega pritiska zunanjih akterjev, interesnih sfer in drugih akterjev).

### **Točkovanje:**

- 0 točk: odgovor predstavi le stališče in ukrepe, pobudo, idejo ali strategijo,
- 1 točka: stranka pove, kako bi določen cilj dosegla ter navede akterje in institucije, ki bi bili za izvajanje politike zadolženi. O načinu izvajanja torej ni treba v celoti sklepati,
- 2 točki: stranka v odgovoru ponudi konkretne instrumente, načrt, akterje oz. pristojne institucije, predstavi časovni okvir in morebitno finančno breme. Stranka dobi dve točki tudi, če naslovi posledice izvajanja te politike ali posledice izvajanja obratne politike in v odgovor vključi računico izvedljivosti konkretnega ukrepa. En ali drugi vidik odgovora stranki prinese 2 točki pri tem kriteriju.

**Vsako stranko najprej posamično ocenita dva ocenjevalca in nato v pogovoru s tretjim ocenjevalcem analizirata in argumentirata svoje točkovanje posameznih odgovorov na vseh postavkah.** Če ne dosežeta soglasja, je ocena pri posameznem kriteriju povprečje ocen obeh ocenjevalcev (to velja le, ko je razlika med ocenama ena točka - npr. prvi ocenjevalec poda oceno 1, drugi pa 2 - rezultat je 1,5. Če je razlika za dve točki, se odgovor na določenem kriteriju oceni ponovno).

**Točkovanje posameznih odgovorov po vseh kriterijih je razvidno v tabeli, ki je priložena analizi vsake posamezne stranke. V kratki pisni analizi podamo oceno, jo argumentiramo in predstavimo kvaliteto posameznih odgovorov. Analiza vključuje tudi oceno obeh avtorjev, kjer pojasnita, v katerih vidikih so bili odgovori močni in kje ima stranka prostor za izboljšavo. Analizi je dodana tudi osebna ocena obeh avtorjev, kjer podata svoje osebno videnje kvalitete odgovorov, ki presega objektivne kriterije.**

**Oceno 5 dobijo tiste stranke, ki so po seštevku prejele manj kot polovico vseh možnih točk (manj kot 128 točk). Ocena 5 pomeni, da smo nad povprečno kvaliteto vseh 16 odgovorov stranke razočarani.** Menimo, da si volivke in volivci zaslužijo veliko bolj natančne odgovore, ne le političnih stališč. Vodenju zunanjepolitičnega resorja pritiče visoka stopnja odgovornosti. Tovrsten odnos do vprašanj, četudi jih zastavi raziskovani inštitut, je poveden pokazatelj odnosa do zunanje politike, morda tudi splošne sposobnosti stranke za formulacijo konkretnih politik na drugih področjih. Je tudi pokazatelj odnosa do civilno-družbenih iniciativ ter volivk in volivcev, ki si vzamejo čas, da odgovore berejo. Hkrati s tem ne posplošujemo, da stranka zunanje politike ne jemlje resno. Prav tako ne sporočamo, da so politična stališča kakorkoli nezadostna – teh vidikov ne ocenjujemo in oceno prepuščamo volivkam in volivcem. Omenjene politike ali politična stališča lahko državi škodijo ali koristijo.

**Oceno 6 dobijo tiste stranke, ki so prejele med 50 % in 59 % vseh možnih točk (128-151 točk). Ocena 6 pomeni, da nad povprečno kvaliteto vseh 16 odgovorov nismo navdušeni, nismo pa razočarani.** Ocena 6 je predvidena za tiste stranke, ki niso podajale zelo konkretnih odgovorov ali na določene dele vprašanj niso odgovorile. Pri teh strankah pogosto manjka tudi utemeljitev oz. argumentacija odgovora in izvedljivost oz. operativnost odgovora. Hkrati pa je stranka načeloma odgovorila na zastavljeno vprašanje na razumljiv način in podala jasno politično stališče do zastavljenih vprašanj. To, da nismo navdušeni, ne pomeni, da smo razočarani. Veseli smo, da je stranka pojasnila svojo politiko do določenih vprašanj in s tem pokazala, da zunanjo politiko jemlje resno. Prav tako ne sklepamo, da so odgovori stranke na naša vprašanja merilo dejanske konkretnosti politike, ki stoji za odgovorom. Kvaliteta odgovora je le odraz tega, kako resno stranke jemljejo tovrstne vaje v času pred volitvami in kako resno jemljejo volivke in volivce, ki se njihovim odgovorom nato posvetijo. Hkrati pa na podlagi tega ne gre ocenjevati kvalitete politik določene stranke. Omenjene politike, čeprav nad samo kvaliteto odgovorov nismo bili navdušeni, lahko državi koristijo ali škodijo.

**Oceno 7 dobijo tiste stranke, ki so prejele med 60 % in 69 % vseh možnih točk (151-177 točk). Ocena 7 pomeni, da smo s povprečno kvaliteto odgovorov strank zadovoljni.** Ocena 7 je predvidena za tiste stranke, ki na vprašanja v skoraj vseh primerih podajo relevanten, dosleden in celovit odgovor ter ponudijo razumljivo in jasno politično stališče. Pri nekaterih odgovorih ponudijo tudi jasno utemeljitev. Hkrati pa stranke pri odgovorih pogosto niso konkretne – torej občasno ne navajajo konkretnih ukrepov, pobud ali strategij, ki bi jih v oziru do določenega vprašanja zasledovali. Prav tako pogosto umanjka ocena izvedljivosti ali operativnosti določenega ukrepa. Z odgovori smo vseeno zadovoljni, saj so stranke ponudile dobre nastavke, na podlagi katerih si lahko volivke in volivci ustvarijo precej jasno sliko o tem, kako bodo te stranke vodile zunanjo politiko, če za to dobijo priložnost. Hkrati pa kvaliteta odgovora ni odraz kvalitete vsebine. Posledice tovrstnih politik so lahko pozitivne ali negativne oz. državi škodijo. Odločitve o podpori tovrstni politiki torej ne gre sprejeti na podlagi kvalitete odgovora.

**Oceno 8 dobijo tiste stranke, ki so prejele med 70 % in 79 % vseh možnih točk (178-202 točk).** Ocena 8 pomeni, da smo s povprečno kvaliteto odgovorov strank zelo zadovoljni. Ocena 8 je predvidena za tiste stranke, ki poleg relevantnih, doslednih, celovitih in razumljivih odgovorov jasno predstavijo politično stališče, v večini primerov podajo jasno utemeljitev in so pogosto tudi zelo konkretne pri navajanju specifičnih ukrepov, pobud, politik in strategij. Pri nekaterih odgovorih sicer tovrstnih konkretnih predlogov ali utemeljitev nimajo, posledično pa v odgovoru manjka tudi ocena izvedljivosti ali operativni vidiki določene pobude, ukrepa ali strategije. Z odgovori smo lahko zelo zadovoljni, saj stranka večinoma ponudi zelo konkreten uvid v njihovo vizijo vodenja zunanje politike. Zadovoljstvo izhaja tudi iz dejstva, da je stranka pobudo Inštituta jemala resno in se je pri odgovarjanju ustrezno poglobila. Izkazuje se torej spoštovanje volivk in volivcev, ki si za branje odgovorov vzamejo čas. Hkrati pa kvaliteta odgovora ni odraz kvalitete vsebine. Posledice tovrstnih politik so lahko pozitivne ali negativne oz. državi škodijo. Odločitve o podpori tovrstni politiki torej ne gre sprejeti na podlagi kvalitete odgovora.

**Oceno 9 dobijo tiste stranke, ki so prejele med 80 % in 89 % vseh možnih točk (202-227 točk).** Ocena 9 pomeni, da smo nad povprečno kvaliteto odgovorov strank navdušeni. Ocena 9 je predvidena za tiste stranke, ki poleg relevantnih, doslednih, celovitih in razumljivih odgovorov, pri veliki večini vprašanj jasno predstavijo politično stališče, so konkretne pri navajanju specifičnih ukrepov, pobud politik in strategij ter zelo pogosto podajo tudi oceno izvedljivosti ali operativne vidike določene pobude, ukrepa ali strategije. Nad odgovori smo navdušeni, saj je na podlagi prebranega mogoče dobiti izjemno konkreten uvid v vizijo vodenja zunanje politike, računico posledic tovrstnih politik za državo in časovni okvir sprejemanja ukrepov. Stranke z oceno 9 izkazujejo nadpovprečno zavezanost in predanost sodelovanju z Inštitutom v odnosu do te pobude in tako izkazujejo spoštovanje do civilno-družbenih iniciativ na področju zunanje politike. Stranka hkrati izkazuje izjemno spoštovanje do volivk in volivcev, ne podcenjuje njihovega znanja in zmožnosti razumevanja kompleksnejših zunanjepolitičnih vsebin. Hkrati pa kvaliteta odgovora ni odraz kvalitete vsebine. Posledice tovrstnih politik so lahko pozitivne ali negativne oz. državi škodijo. Odločitve o podpori tovrstni politiki torej ne gre sprejeti na podlagi kvalitete odgovora.

**Oceno 10 dobijo tiste stranke, ki so prejele med 90 % in 100 % vseh možnih točk (228-256 točk).** Ocena 10 pomeni, da smo nad povprečno kvaliteto odgovorov strank popolnoma navdušeni. Ocena 10 je predvidena za tiste stranke, ki pri vseh kategorijah analize skoraj pri vseh odgovorih prejmejo vse točke. Odgovori so relevantni, dosledni, celoviti, razumljivi, jasno izražajo politično stališče, predlagajo konkretne ukrepe, pobude, strategije ali politike, utemeljijo razlog za tovrstnim pristopom in razložijo implementacijo oz. operacionalizacijo pristopa v praksi. Nad odgovori smo navdušeni, saj imajo te stranke odlično razdelan pristop do zunanje politike, ki so ga skrbno izkazale v odgovorih na naša vprašanja. Posledično sklepamo, da stranke zelo resno jemljejo zunanjo politiko in civilno-družbene iniciative, ki si prizadevajo za dvig kvalitete razprave o zunanji politiki. Zelo resno jemljejo tudi volivke in volivce, ki so si za branje odgovorov vzeli čas. Hkrati pa kvaliteta odgovora ni odraz kvalitete vsebine. Posledice tovrstnih politik so lahko pozitivne ali negativne oz. državi škodijo. Odločitve o podpori tovrstni politiki torej ne gre sprejeti na podlagi kvalitete odgovora.

# PRIMER TOČKOVNIKA IN OCENJEVALNEGA LISTA

## KRITERIJI

	1	2	3	4	5	6	7	8	Σ
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									
15									
16									
Σ									

SKUPNI SEŠTEVEK PO POSAMEZNEM KRITERIJU

ŠTEVILO VSEH TOČK

**gajst.**

VPRAŠANJA

SKUPNI SEŠTEVEK PO POSAMEZNEM VPRAŠANJU

2

## VPRAŠANJA IN ODGOVORI

gajst.

# 1. SPLOŠNE USMERITVE

Smo pri prvem vprašanju, naj bo splošno. Vsaka vlada svoj zunanjepolitični pristop definira v t. i. strategiji za zunanjo politiko, ki je izvedbeni dokument Deklaracije Državnega zbora o zunanji politiki iz leta 2015. Zadnja strategija je bila objavljena decembra 2024.

**Na kratko, bi potrebovali novo Deklaracijo DZ o zunanji politiki? Opredelite, kaj konkretno bi v odnosu do obstoječe strategije o zunanji politiki obdržali in kaj konkretno bi spremenili?**

*Nudge: nova Deklaracija – DA, NE (zakaj?); strategija – v redu, ni v redu – če ni, kateri deli – uvodna premisa, ki opisuje svetovne razmere – cilji, prioritete, sredstva, definicija nacionalnega interesa?; bi napisali bolj preprosto, krajšo, ali daljšo in poglobljeno (na katerih delih, kako bi jo spremenili – ključne razlike).*

# 1. SPLOŠNE USMERITVE

Na kratko, bi potrebovali novo Deklaracijo DZ o zunanji politiki?  
Opredelite, kaj konkretno bi v odnosu do obstoječe strategije o zunanji politiki obdržali in kaj konkretno bi spremenili?



Bolj kot spreminjanju deklaracij na papirju bi se morali posvečati njihovem udejanjanju. Slovenija naj bi glede na Strategijo krepila multilateralizem in napredek pri spoštovanju mednarodnega prava, a ocenjujemo, da je pri ključnih vprašanjih zatajila. To lahko vidimo v primeru omahljivosti pri sprejemanju sankcij v primeru genocida in vojaške agresije akterjev, ki jih Deklaracija imenuje 'čezatlantski partnerji'. Na tem področju smo se zadovoljili zgolj z deklarativno, omahljivo podporo žrtvam. Nova deklaracija mora po našem mnenju predvsem upoštevati, da je čezatlantsko partnerstvo mrtvo, in se posvetiti krepitvi EU kot avtonomnega akterja ter položaja Slovenije v njej.

## 2. UČINKOVITOST DIPLOMACIJE

Diplomacija je osnovno sredstvo, s katerim Slovenija uresničuje zunanjepolitične cilje.

**Kako bi povečali učinkovitost slovenske diplomacije oz. delovanja Ministrstva za zunanje in evropske zadeve? Konkretno?**

*Nudge: zaposlovanje in razvoj kadrov (število, kvalitete?); izbor prioritet – osredotočenost (na kaj?); sprememba višine sredstev – financiranje (za koliko, postavke?); organizacija – metode dela (ključne zadolžitve notranje in zunanje službe); krepitev sektorjev – krepitev osebja na predstavništvih; politika napredovanja; ocenjevanje dejanskih delovnih dosežkov; odpuščanje neustreznih kadrov; dobre prakse iz tujine.*

## 2. UČINKOVITOST DIPLOMACIJE

### Kako bi povečali učinkovitost slovenske diplomacije oz. delovanja Ministrstva za zunanje in evropske zadeve? Konkretno?



Tako kot pri vseh sistemskih vprašanjih je tudi tukaj temelj kadrovska politika. Če želimo dolgoročno močno in profesionalno diplomatsko mrežo, moramo najprej zagotoviti, da v sistem privabimo najboljše kadre in jim omogočimo stabilen razvoj kariere.

Poseben problem predstavlja plačilo mladih, ki vstopajo v diplomatski poklic. To bi moralo biti – ob jasno določenih in zahtevnih strokovnih merilih za zaposlitev – več kot konkurenčno. Delo diplomata se namreč bistveno razlikuje od dela uradnika, ki delo opravlja izključno v Republiki Sloveniji. Gre za poklic z visoko stopnjo odgovornosti, pripravljenosti na mobilnost, prilagajanja različnim okoljem ter zastopanja države v mednarodnem prostoru. V začetni fazi kariere bi to lahko pomenilo sistemski dvig plač za približno pet plačnih razredov v obdobju prvih dveh let, ko diplomat še nima pogojev za odhod na delo v tujino ter ustrezno višje vrednotenje položaja diplomatov v nazivu ataše. Takšen ukrep bi bil jasen signal, da država diplomatski poklic razume kot strateško pomemben in da vanj želi privabiti ter zadržati kakovosten kader.

### 3. MREŽA PREDSTAVNIŠTEV

Slovenija ima trenutno po svetu 61 rezidenčnih diplomatskih in konzularnih predstavništev, ki poleg predstavljanja pri državi sprejemnici nerezidenčno pokrivajo večino držav in pomembnih organizacij (npr. NATO, EU, OZN). Ta med drugim skrbijo za zastopanje slovenskih političnih in gospodarskih interesov, nudijo konzularne storitve slovenskim in tujim državljanom ter vodijo redni dialog z državo sprejemnico oz. državo akreditacije oz. predstavljajo slovenske interese v sklopu mednarodne organizacije.

**Je Slovenija ustrezno zastopana z vidika števila rezidenčnih diplomatskih in konzularnih predstavništev ter njihove lokacije v svetu? Kaj konkretno bi vi spremenili?**

*Nudge: število DKP – manj, več; lokacija (kje?) – Evropa – Afrika – Azija – BV; metode zastopanja – rezidenčno, nerezidenčno, iz Ljubljane oz. virtualno; število zaposlenih na DKP (1+1?).*

### 3. MREŽA PREDSTAVNIŠTEV

Je Slovenija ustrezno zastopana z vidika števila rezidenčnih diplomatskih in konzularnih predstavništev ter njihove lokacije v svetu? Kaj konkretno bi vi spremenili?



Veliko praznino opažamo predvsem v Afriki, kjer na potencialno strateških trgih Slovenija ni prisotna. V tej smeri je bil narejen dober korak z odprtjem predstavništva v Etiopiji, kot potencialno priložnost pa lahko omenimo Nigerijo, saj je kot država z največjim prebivalstvom na kontinentu. Kot taka bo v prihodnosti igrala vlogo razvojnega motorja ob Gvinejskem zalivu in širše. Poleg tega je ključno, da krepimo prisotnost tudi v Srednji Aziji, saj bo ta regija zaradi svoje lege igrala pomembno vlogo v trgovini, energetiki ter kot posrednik pri poslovanju s Kitajsko in Rusko federacijo.

## 4. GOSPODARSKA DIPLOMACIJA

Gospodarska diplomacija je pomemben podporni steber slovenskega gospodarstva, tako doma kot v tujini. V koordinacijo aktivnosti države pri promociji in pomoči slovenskemu gospodarstvu je vključenih mnogo akterjev (npr. MZEZ, MGTŠ, SPIRIT, GZS). V programih večina strank omenja pomen krepitev gospodarske diplomacije in pomoč pri internacionalizaciji slovenskih podjetij.

**Navedite konkretne ukrepe, s katerimi bi okrepili gospodarsko diplomacijo in okrepili pomoč tistim slovenskim podjetjem, ki si želijo vstopiti na tuje trge?**

*Nudge: število ekonomskih svetovalcev – trenutno 22 (več, manj, kje?); institucionalni okvir – MZEZ ali MGTŠ kot resor za gospodarsko diplomacijo; sredstva – promocija, sejmi, oglasi; obiski poslovnih delegacij – učinkovitost, priprava, velikost, koordinacija; specialni uradi – urad RS za visoko tehnologijo v Silicijski dolini, na Kitajskem?; posebni odposlanec za diverzifikacijo trgov?; aktivnejše sodelovanje pri mednarodnih pobudah – npr. CRM, Pax Silica, IMEEC, Global Gateway.*

## 4. GOSPODARSKA DIPLOMACIJA

Navedite konkretne ukrepe, s katerimi bi okrepili gospodarsko diplomacijo in okrepili pomoč tistim slovenskim podjetjem, ki si želijo vstopiti na tuje trge?



Predvsem za izvedbo takšnih politik potrebujemo dvoje: dobre kadre ter načrt. Trgi in poslovne kulture se po svetu razlikujejo, zato menimo, da za poznavanje teh specifik potrebujemo ljudi, ki so vanje vključeni. Med načrt spada tudi delitev kompetenc med organi. Veliko vprašanje ostaja odprto pri urejanju delovnih migracij. Dejavnosti na tem področju trenutno niso usklajene z resornim ministrstvom (MDDSZEM) in pogosto prihaja do situacij, ko ministrstvo težko sledi aktivnostim na tem področju.

## 5. RAZVOJ IN HUMANITARA

Uradna razvojna pomoč je zunanjepolitično sredstvo, s katerim države kolektivno prispevajo k razvoju manj razvitih držav, blaženju humanitarnih kriz, naslavljanju revščine in ciljev trajnostnega razvoja. Slovenija je za uradno razvojno pomoč (ODA) v letu 2024 namenila 151,97 milijona evrov ali 0,23 odstotka bruto nacionalnega dohodka (BND). Hrvaška je v letu 2024 za ODA namenila 165 milijonov evrov ali 0,21 odstotka BND. Obe državi sta se z deklaracijo zavezali, da bosta do leta 2030 (torej do konca naslednjega mandata) ODA dvignili na 0,33 odstotka BND. Nominalno se delež razvojne in humanitarne pomoči v svetu niža (delni umik ZDA). Prioritetni geografski področji slovenske dvostranske razvojne pomoči (v letu 2024 znašala 53,14 milijona evrov) sta Zahodni Balkan in Podsaharska Afrika, v letu 2024 se je povečala tudi pomoč Ukrajini in Palestini.

**Opredelite se do uradne razvojne pomoči in navedite konkretne spremembe, ki bi jih v odnosu do razvojne in humanitarne pomoči zasledovali?**

*Nudge: pomen razvojne politike; višina sredstev; cilji – prioriteta področja, vsebinske prioritete; projekti; metode – večstranska pomoč in bilateralna pomoč; višina in prioritete humanitarne pomoči.*

## 5. RAZVOJ IN HUMANITARA

Opredelite se do uradne razvojne pomoči in navedite konkretne spremembe, ki bi jih v odnosu do razvojne in humanitarne pomoči zasledovali?



S trenutnimi smernicami glede razvojne pomoči se strinjamo. Menimo, da bi morala igrati v zunanji politiki večjo vlogo, saj lahko s svetovanjem in razvijanjem določenih območij ne samo izboljšamo življenje ljudi, temveč tudi preprečujemo krize v nastanku.

Glede razvojne pomoči za Palestino imamo pomislek, saj ta igra dvojno vlogo: po eni strani jo Palestinci krvavo potrebujejo, po drugi strani pa nemoteno poslujemo z državo, ki te razmere sistematično povzroča. Poleg tega je za vzdrževanje okupirane populacije po mednarodnem pravu zadolžena okupacijska sila. Znašli smo se v situaciji, ko je razvojna pomoč Palestini *de facto* subvencija Izraelu pri okupaciji in izvajanju apartheidne politike. Zato bi si na evropskem nivoju prizadevali, da je ta pomoč vezana na izpolnjevanje zavez s strani Izraela in proces delokolonizacije, kar je nujno podpreti tudi s sankcijami.

## 6. GLOBALNO UPRAVLJANJE

Slovenija je z vidika razpoložljivih zunanjepolitičnih sredstev in vpliva v svetu majhna sila. Ena izmed značilnosti delovanja majhnih sil v globalnem upravljanju je iskanje nižnih zunanjepolitičnih področij, kjer lahko država na podlagi znanja, zmogljivosti ali idej prispeva več ter gradi na kredibilnosti in prepoznavnosti. Slovenija je v preteklosti napore vlagala v pobude, povezane z mednarodnim kazenskim pravom (npr. Ljubljansko-haaška konvencija), vodno diplomacijo v povezavi s podnebjem, opozarjanjem na pomen opravevalcev za obnovo ekosistemov (t. i. čebelja diplomacija), človekovimi pravicami (v zadnjem obdobju predvsem pravicami žensk in deklic – feministična zunanja politika) in vodenju strukturiranega dialoga (npr. Blejski strateški forum).

**Na katerih področjih globalnega upravljanja vidite priložnost za večji angažma Slovenije, ki bi lahko vodil h konkretnim rezultatom in kako bi se izziva lotili?**

*Nudge: razmišljajte o področjih angažmaja – zakaj tam?; s katerimi partnerji bi lahko sodelovali; kakšne praktične cilje bi si zastavili.*

## 6. GLOBALNO UPRAVLJANJE

Na katerih področjih globalnega upravljanja vidite priložnost za večji angažma Slovenije, ki bi lahko vodil h konkretnim rezultatom in kako bi se izziva lotili?



Slovenija je članica EU, NATO, OECD in mnogih drugih pomembnih organizacij. Le delno se lahko strinjamo s tezo, da je z vidika vpliva majhna sila, saj je ta glede na njeno velikost nesorazmerno velik. Slovenija bi lahko na primer naredila več, da se znotraj EU spremeni odnos do Izraela. Dokaz za to so polemike in uspešne blokade, ki jih določene države (neupravičeno) izvajajo v primeru dodeljevanja pomoči Ukrajini. Je pa za izvajanje take strategije potrebno več faktorjev: izobraževanje novih generacij diplomatov, strategija in konsenz, da so takšni zunanjepolitični manevri popularni v javnosti ter več razprav o zunanji politiki.

## 7. MANJŠINE

Ena izmed prioritiet slovenske zunanje politike, ki jo deli večina političnih strank, je skrb za Slovence v zamejstvu in po svetu. V zadnjem obdobju na tem področju opažamo zaskrbljujoče trende – slovenska manjšina v Avstriji se spopada s težavami, Slovenci v Italiji ne uživajo recipročnih pravic. Podobna težava z reciprociteto je v Porabju, kjer Madžarska za svojo manjšino v Sloveniji naredi bistveno več, kot Slovenija za manjšino na Madžarskem.

**S katerimi konkretnimi ukrepi bi naslovili izzive slovenskih manjšin v sosednjih državah, da bi dosegli vsaj recipročno zagotavljanje in udejanjanje pravic za pripadnike slovenskih manjšin?**

*Nudge: okrepitev dialoga – komisij; politični pritisk – notifikacija ADP?; kin state pristop s povišanjem neposrednega financiranja skupnosti; povezovanje obmejnih občin – lokalna diplomacija; večja aktivnost generalnih konzulatov – povišanje sredstev; širitev pravic za nekatere skupnosti v Sloveniji – pričakovanje reciprocnosti.*

## 7. MANJŠINE

S katerimi konkretnimi ukrepi bi naslovili izzive slovenskih manjšin v sosednjih državah, da bi dosegli vsaj recipročno zagotavljanje in udejanjanje pravic za pripadnike slovenskih manjšin?



Notifikacija ADP ni politični pritisk, je naša pravica kot država naslednica podpisnice. Je nujen korak, da lahko za tamkajšnjo manjšino zahtevamo pravice, ki jim pripada. Nujno je odločno odreagirati vsakič, ko se na račun manjšine pojavljajo provokacije, predvsem pa proti zgodovinskemu revizionizmu, ki zanika odgovornost Avstrije za etnično čiščenje Slovencev od leta 1920 do danes.

Pri vprašanju skrajno desnih tendenc pri naših sosedih bi morala biti naša politika složna, ampak temu žal ni tako. Glede vprašanja Madžarske se ne strinjamo s tezo, da je država odgovorna za manjšine za svojimi mejami. To prepričanje izhaja iz iredentističnih predpostavk, hkrati pa daje podlago za zlorabo manjšin za notranjepolitične cilje. Manjšinska politika Slovenije bi tako morala biti zasnovana na potrebah, ki jih te skupnosti izražajo, ne na političnih predpostavkah iz Ljubljane.

## 8. VARNOSTNA POLITIKA

To vprašanje je v osnovi stvar ministrstva za obrambo, hkrati ima odgovor lahko pomembne zunanje-politične implikacije. Slovenija je od leta 2004 članica zveze NATO, ta predstavlja osnovni steber slovenske varnosti in obrambe (tako v klasičnem smislu, kot z vidika novih groženj, dostopa do informacij). Po začetku ruske agresije na Ukrajino se je zavezništvo okrepilo z dvema novima članicama, Finsko in Švedsko. Na lanskem vrhu v Haagu se je večina članic NATO zavezala k cilju zagotavljanja 5 % BDP za obrambne namene (3,5 % neposredno za klasična sredstva, 1,5 % za t. i. dvojno rabo). Nekatere ta cilj že izpolnjujejo. Slovenija je praktično od začetka članstva do lanskega leta za obrambo namenila manj, kot je bil prejšnji cilj (2 %). V mandatu te vlade ponovno nismo izpolnili cilja izgradnje srednje bojne bataljonske skupine, ki jo zavezništvu obljubljammo že več kot 10 let.

**V katerem političnem okviru naj Slovenija zagotovi (ali nadaljuje z zagotavljanjem) svojo varnost in obrambo v naslednjem dolgoročnem obdobju (15 let) in kakšne ukrepe bi sprejeli, da bi Slovenija v tem okviru delovala suvereno, učinkovito in kredibilno?**

*Nudge: NATO – so alternative sploh realistične, kakšne proračunske in politične posledice bi imele?; kako izboljšati našo pozicijo v NATO; EU – kaj pričakujemo od nove evropske varnostne strategije (42.7 člen); potrebujemo evropsko vojsko?; kako je z vlaganjem v obrambo – načrt 2040?*

## 8. VARNOSTNA POLITIKA

V katerem političnem okviru naj Slovenija zagotovi (ali nadaljuje z zagotavljanjem) svojo varnost in obrambo v naslednjem dolgoročnem obdobju (15 let) in kakšne ukrepe bi sprejeli, da bi Slovenija v tem okviru delovala suvereno, učinkovito in kredibilno?



Vprašanje namenjanja odstotkov BDP za obrambo je že v osnovi napačno in lahko rezultira le v negospodarnem ravnanju s sredstvi in dobičkih orožarskih podjetij. Takega načrtovanja ne poznamo v zdravstvu ali šolstvu, zato ga tudi v obrambi ne potrebujemo. V središču polemike mora biti vprašanje, kako lahko zagotovimo varnost ter preprečimo konflikte ter koliko sredstev za to potrebujemo. Levica se zavzema za vzpostavitev evropskega varnostnega obroča, ki edini omogoča, da o evropski varnosti odločamo Evropejci in ne imperialisti, ki posledic svojih politik - od Libije, Iraka, Gaze do Ukrajine, ne nosijo. Vprašanje varnosti seveda obstaja, vendar bi ga v Levici naslovili po diplomatski poti in z analizo, zakaj do teh kriz sploh prihaja.

## 9. SLOVENIJA V EVROPSKI UNIJI

Slovenija je od leta 2004 članica Evropske unije. Diplomati na stalnem predstavništvu pri Evropski uniji v Bruslju predstavljajo naše interese v organizaciji in sodelujejo pri oblikovanju skupnih politik. Svetu EU smo predsedovali dvakrat, leta 2008 in leta 2021. Prioritete trenutne komisije (2024-2029) pod vodstvom Ursule von der Leyen so obramba, konkurenčnost, posledično povečanje evropske strateške avtonomije in moči v svetu, tudi prek diverzifikacije partnerstev. Mnogo strank ima v programih zapisano aktivno delovanje znotraj EU (in drugih organizacij), kar je za članice samoumevno.

**Katerim politikam ali prioritetnim področjem bi v sklopu Evropskega sveta (torej na ravni PV) in Sveta EU (na ravni ministrov in veleposlanikov) posvečali največ pozornosti, kateri ukrepi se vam zdijo najpomembnejši z vidika zasledovanja skupnih ciljev EU do leta 2030?**

*Nudge: pomen EU za Slovenijo; Skupna zunanja politika EU; zeleni prehod; migracije; širitev; konkurenčnost; stanovanje; digitalni prehod ...*

## 9. SLOVENIJA V EVROPSKI UNIJI

Katerim politikam ali prioritetnim področjem bi v sklopu Evropskega sveta (torej na ravni PV) in Sveta EU (na ravni ministrov in veleposlanikov) posvečali največ pozornosti, kateri ukrepi se vam zdijo najpomembnejši z vidika zasledovanja skupnih ciljev EU do leta 2030?



Najpomembnejša naloga Evropske unije v tem trenutku je, da ostane v svetu, ki mu dominirajo nedemokratske militantne sile relevanten akter, ki je sposoben zagotavljati varnost, blaginjo in določen obseg pravic svojim državljanom, ter se zavzemati, da se te spoštujejo tudi v svetu. Če EU ne bo neodvisen in močan akter, tudi druge politike ne bodo imele smisla, saj bo to pripeljalo k njenemu razpadu.

Dobra pot k temu je bilo Draghijevo poročilo, ki pa se zaenkrat po naši oceni slabo izvaja. Poleg tega je na nivoju EU nujna harmonizacija delavskih pravic in določenih standardov glede minimalnega zagotovljenega plačila. EU mora biti kraj, kjer se izplača delo in se lahko od njega dostojno živi. Žal gremo v obratno smer, kjer se pot h konkurenčnosti išče predvsem z zniževanjem teh standardov. Primer tega je 28. režim.

Poleg tega je nujno, da se posvetimo digitalizaciji in gradnji digitalne industrije. Strokovnjaki že dolgo opozarjajo, da je Evropa na tem področju speči velikan, a smo na njem popolnoma odvisni od kitajske in ameriške programske opreme. Nujna je tudi nadgradnja infrastrukture, ki bi zmanjšala število notranjih letov, za kar je potrebna tudi harmonizacija različnih sistemov železnic.

Na področju širitve bi morala biti EU bolj pragmatična in države, ki si to izkazano želijo vključiti, ter jim pomagati pri doseganju standardov EU. Nenazadnje gre pri tem tudi za geopolitično vprašanje.

# 10. ZUNANJE DELOVANJE EU

Ostajamo v Evropski uniji in gremo v svet. Trenutna visoka predstavnica EU je Kaja Kallas. Zunanje delovanje EU, ki obsega skupno zunanjo in varnostno politiko, skupno varnostno in obrambno politiko, trgovinsko politiko, razvojno politiko in upravljanje z zunanjimi vidiki notranje varnosti, (lahko) deluje kot multiplikator slovenske zunanje politike.

EU se v zadnjih letih v zunanjem delovanju ukvarja predvsem z reševanjem kriz – od ruske agresije na Ukrajino, do Bližnjega vzhoda. Zaradi očitne odvisnosti od določenih velikih sil se usmerjamo v diverzifikacijo trgovinskih in varnostno-obrambnih partnerstev (Indija, Vietnam, Mercosur, Mehika, Indonezija, Zaliv, Kanada).

**Kaj naj bo v naslednjem štiriletnem obdobju zunanjepolitična prioriteta EU in katere konkretne ukrepe bi na ravni Sveta za zunanje zadeve ali EUCO predlagali/podprli?**

*Nudge: pri tem vprašanju dregljaj ni na voljo, saj bi lahko preveč usmerjal odgovore.*

## 10. ZUNANJE DELOVANJE EU

Kaj naj bo v naslednjem štiriletnem obdobju zunanjepolitična prioriteta EU in katere konkretne ukrepe bi na ravni Sveta za zunanje zadeve ali EUCO predlagali/podprli?



Zunanjepolitična prioriteta EU naj bo povečanje neodvisnosti od ZDA, kar bi omogočilo tudi bolj učinkovito naslavljanje kriz od Palestine do Ukrajine. Tukaj EU za zdaj nima pravih rešitev, saj je še vedno servilna do ZDA (s Trumpom ali brez njega) ter v upanju, da se bo razmerje z njimi vrnilo v čas okoli leta 2000.

Manjka reflektirane razprave o razlogih za nastanek krize in kako naprej, saj v teh razpravah pogosto dominirajo skrajna stališča. Na eni strani so proruské agenture, ki spodjedajo ukrajinsko državnost v upanju, da se bo iz Kremlja privalil kak sodček poceni nafte, na drugi pa dvolični skrajni rusofobi, kamor spada tudi sama Kallas. Problem slednjih je, da ne razumejo, da na geografsko in politično situacijo v Rusiji EU nima vpliva, lahko pa vpliva na svoja dejanja.

Na dolgi rok bomo morali z Rusijo tako ali drugače sobivati, na to pa taki akterji niso pripravljene. Do sporazuma z Mercosurjem smo tako kot številne delavske organizacije skeptični, saj EU svoje vloge ne sme krepiti z zniževanjem okoljskih standardov in na škodo delavskih pravic.

# 11. ODNOSI Z ZDA

Druga Trumpova administracija v zunanji politiki agresivno sledi svojim nacionalnim interesom in od drugih držav pričakuje, da bodo storile enako. ZDA so vodilni na področju novih tehnologij, največja vojaška sila, so pomemben strateški partner Slovenije, EU si prizadeva za ohranjanje dobrih transatlantskih odnosov. Po drugi strani ZDA do Unije pristopajo drugače, odkrito podpirajo suverenistične politične stranke (npr. članice skupine Patriots), želijo si nadzora nad Grenlandijo, spremembo evropske digitalne politike. Morda je to le retorika, a zunanja politika ZDA se spreminja in odgovornost držav je, da jo vzamejo skrajno resno.

**Kakšen pristop naj v prihodnosti v odnosu do ZDA ubere Slovenija in za kakšen pristop bi si prizadevali v sklopu skupne zunanje in varnostne politike EU?**

*Nudge: poglobljanje odnosov – upravljanje odnosov – zmanjšanje sodelovanja – še kaj več?; kakšne konkretne cilje bi imeli z ZDA?; kako bi zastavili strategijo v transatlantskem odnosu?*

## 11. ODNOSI Z ZDA

Kakšen pristop naj v prihodnosti v odnosu do ZDA ubere Slovenija in za kakšen pristop bi si prizadevali v sklopu skupne zunanje in varnostne politike EU?



V osnovi se ne strinjamo z nekaterimi težavami v vprašanju. Moč ZDA izhaja ravno iz multilateralizma ter grajenja zavezništev v svoji kulturni sferi, kar je bilo ključno za zmago v hladni vojni. V interesu ZDA tako ne more biti izolacija ter sprožanje trgovinskih vojn ter hujskanje proti migrantom, saj ravno te poganjajo ameriško gospodarstvo, še posebej pri visokih tehnologijah. ZDA si prav tako ne želijo "nadzora nad Grenlandijo", temveč njene aneksije.

Mandat Trumpa je zgolj razgalil, kar je bilo prej skrito pod masko: politiko moči ter popolno servilnost EU, skrito pod 'dobre transatlantske odnose'. Ti odnosi so lahko 'dobri' tudi brez vmešavanja v notranje-politične zadeve in povzročanja kriz – spomnimo se lahko Libije, Iraka ter trenutno Irana - s servilno udeležbo evropskih držav ali zadržanimi protesti.

Evropa bi morala narediti načrt, kaj lahko stori sama. To je nedvomno vzpostavitev digitalne industrije, pravična obdavčitev ameriških korporacij ter obramba. Z drugimi besedami, do ZDA se ne smemo obnašati nič drugače, kot do Indije ali Kitajske.

## 12. ODNOSI S KITAJSKO

Kitajska je druga največja svetovna velesila. Z vidika industrializacije so tekmece prehiteli že pred leti in si zagotovili častni naslov "svetovne tovarne". Posedujejo praktični monopol nad predelavo kritičnih surovin, redkokatera globalna dobavna veriga jih zaobide, mnogo držav (tudi EU in Slovenija) je odvisnih od dobave surovin iz Kitajske. Hkrati so strateški tekmelec mnogim evropskim podjetjem, njihove trgovinske prakse ogrožajo konkurenčnost EU, so strateški partner Rusije ter omogočajo nadaljevanje vojne v Ukrajini, odkrito napovedujejo spremembo statusa quo v Tajvanski ožini, sodelujejo s Severno Korejo, ki ogroža suverenost sosed (in tako naprej). EU države so v pristopu do Kitajske razdeljene. Francija si želi več dialoga in investicij (odmeven obisk Macrona), Balti so bolj skeptični. MZZ Kitajske je Slovenijo obiskal septembra, več slovenskih delegacij je po tem obiskalo Peking.

**Kakšen pristop naj v prihodnosti v odnosu do Kitajske ubere Slovenija in za kakšen pristop bi si prizadevali v sklopu skupne zunanje in varnostne politike EU?**

*Nudge: poglobljanje odnosov – upravljanje odnosov – zmanjšanje sodelovanja – še kaj več?; kakšne konkretne cilje bi imeli s Kitajsko?; kako bi zastavili strategijo v odnosu do Kitajske?*

## 12. ODNOSI S KITAJSKO

Kakšen pristop naj v prihodnosti v odnosu do Kitajske ubere Slovenija in za kakšen pristop bi si prizadevali v sklopu skupne zunanje in varnostne politike EU?



Vaše vprašanje glede Kitajske je že v osnovi zastavljeno izrazito negativno. Za Kitajski vzpon so v veliki meri zaslužni tudi zahodni kapitalisti, ki so v času poceni in izobražene delovne sile tja selili tovarne, sami so spali na starih lovorikah (primer nemške avtomobilske industrije) ter se zbudili v nov svet, v katerem je rastoča in premišljeno upravljana Kitajska postala grožnja.

Tukaj se vrnemo na vprašanje odnosa z ZDA, saj se njihovi zunanjepolitični problemi, kot je reševanje njihovega imperija, pogosto preslikajo na Evropo, vendar pa ni treba, da so njihovi nasprotniki tudi naši. Namesto tega si moramo Kitajsko predstavljati kot državo, ki je naredila največji ekonomski preboj v zgodovini ter iz revščine potegnila stotine milijonov ljudi. 'Monopol' nad redkimi kovinami ima zaradi premišljenega vlaganja, kar velja za celo zeleno industrijo, med drugim z baterijami, električnimi vozili ter fotovoltaiko.

S Kitajsko bo tako ali drugače treba sodelovati ter pripraviti načrt, kje smo lahko konkurenčni in kako lahko od medsebojne menjave pridobimo. Seveda je potrebno biti previden pri predatorskih praksah, kot sta socialni in okoljski dumping ter preplavljanje trgov s poceni izdelki.

## 13. VOJNA V UKRAJINI

Vojna v Ukrajini traja že štiri leta, več kot milijon smrtnih žrtev na obeh straneh, vzhod države je praktično uničen, dogajali so se vojni zločini. EU je Ukrajini namenila nov sveženj pomoči v višini 90 milijard evrov, sprejema se 20. paket sankcij, rusko gospodarstvo se sooča z resnimi izzivi. Mirovni dogovor naj bi bil v večini dogovorjen, ostaja le še nekaj podrobnosti (med drugim ozemeljsko vprašanje). Moskva je zahtevala naslovitev temeljnih vprašanj (članstvo Ukrajine v NATO je odpisano), Ukrajina si želi varnostnih zagotovil Zahoda, predvsem ZDA. Z vidika ozemeljskih koncesij je jasno, da Putin nima namena prenehati, dokler ne doseže priključitve zasedenih ozemelj. Bomo doživeli pravičen in trajen mir, ali morda le trajen in dostojen mir po meri ZDA.

Prihodnja vloga EU je nedorečena.

**Kakšno politično stališče naj v odnosu do ruske agresije na Ukrajino zavzame Slovenija, kakšne cilje naj ima Slovenija v odnosu do obnove in kako naj dolgoročno zastavi odnos z Rusijo?**

*Nudge: nadaljevanje pomoči – prenehanje; poziv pogajanjem; poziv k obsežnejšim sankcijam; odgovornost za zločine; upravljanje – normalizacija – status quo?; okvir EU – enotnost?; evropska varnostna zagotovila?*

## 13. VOJNA V UKRAJINI

Kakšno politično stališče naj v odnosu do ruske agresije na Ukrajino zavzame Slovenija, kakšne cilje naj ima Slovenija v odnosu do obnove in kako naj dolgoročno zastavi odnos z Rusijo?



EU doslej ni uspelo oblikovati resnega mirovnega predloga za končanje vojne v Ukrajini. Sankcije same po sebi pa ne prinašajo politične rešitve, zato nastali vakuum znova zapolnjujejo ameriške oziroma Trumpove poslovne pobude. Evropa bi morala prevzeti aktivnejšo diplomatsko vlogo in oblikovati verodostojen mirovni okvir, ki bi ustavil vojno in trpljenje ljudi, obnovil dialog med Evropo in Rusijo ter z njim odprl prostor za trajno politično rešitev med Ukrajino in Rusijo.

Popolna prekinitev stikov dolgoročno ne prispeva k reševanju vojne v Ukrajini niti k stabilnosti v Evropi. Slovenija mora podpirati postopno obnovo evropskih diplomatskih kanalov tam, kjer to prispeva h končanju vojne, humanitarnim in mirovnim prizadevanjem. Dialog ne pomeni popuščanja, temveč odgovorno diplomacijo v interesu miru.

# 14. KONFLIKT NA BLIŽNJEM VZHODU

Konflikt med Izraelom in Palestino ima dolgo brado in traja vsaj od leta 1947. V zadnjem obdobju, ki se je začelo s terorističnim napadom Hamasa na Izrael 7. oktobra 2023 (v katerem je umrlo več kot 1400 Izraelcev), se je možnost za rešitev dveh držav še zmanjšala. Priznane mednarodne organizacije so dejanja izraelske vlade v Gazi označila za genocid, tako je storila tudi predsednica Republike Slovenije. V Gazi se odvija humanitarna katastrofa, Izrael nadaljuje z napadi na Zahodni breg. Varnostni svet OZN je sprejel resolucijo 2308, s katero naj bi obveljalo premirje, ki je bilo od takrat s strani Izraela večkrat prekinjeno. Hamas se ni razorožil. Trump je za voljo reševanja vprašanja Gaze ustanovil Odbor za mir, ki se mu je pridružilo nekaj držav (med drugim nekatere arabske države, Madžarska, Bolgarija in Izrael). Slovenija in EU v odboru ne sodelujeta. Slovenija, ki je priznala Palestino, poziva k rešitvi dveh držav, kar predpostavlja dokončno naslovitev palestinske samostojnosti in neodvisnosti, razorožitev Hamasa, oblikovanje novega palestinskega vodstva in spoštovanje suverenosti, neodvisnosti in teritorialne celovitosti Izraela. Izrael to rešitev vztrajno zavrača.

**Kakšno politiko naj Slovenija ubere v odnosu do izraelsko-palestinskega konflikta, bi se morala Slovenija pridružiti Odboru za mir oz. kakšne ukrepe bi sprejeli?**

*Nudge: opredelite svojo politiko do vprašanja odnosa z Izraelom in do konflikta; pri vprašanju ne ponujamo konkretnih »nudge«, to bi predstavljalo prevelik poseg v vaše razmišljanje.*

**Pozor: vprašanje je bilo zastavljeno pred eskalacijo konflikta (napad ZDA in Izraela na Iran, uboja iranskega vodje ter povračilnih napadov Irana).**

## 14. KONFLIKT NA BLIŽNJEM VZHODU

Kakšno politiko naj Slovenija ubere v odnosu do izraelsko-palestinskega konflikta, bi se morala Slovenija pridružiti Odboru za mir oz. kakšne ukrepe bi sprejeli?



Slovenija mora še naprej voditi aktivno mednarodno politiko, ki prispeva h končanju konfliktov in ponovnemu zagonu političnega procesa za trajen mir na Bližnjem vzhodu. Podpiramo rešitev dveh držav kot edini dolgoročno vzdržen okvir. Slovenija mora v EU in OZN aktivno zagovarjati Palestino kot samostojno državo, ustavitev širjenja in odstranitev nezakonitih Izraelskih naselbin ter dosledno spoštovanje mednarodnega humanitarnega prava.

Nekatere ukrepe proti Izraelu smo že sprejeli, vendar to po naši oceni še zdaleč ni dovolj, saj Izrael še naprej izvaja načrt konsolidacije teritorija s pomočjo etničnega čiščenja in genocida. Uvesti je nujno popoln embargo na izdelke iz Izraela, posebej v sektorju vojaške opreme, kjer je treba tudi dosledno preprečiti tranzit v tretje države. Slovenija mora podpreti tudi neodvisne mednarodne preiskave domnevnih vojnih zločinov in se pridružiti tožbi zoper Izrael.

# 15. MEDNARODNI RED

Antonio Gramsci, parafraziramo: Stari povojni red počasi umira, nov se še ni rodil, smo v času pošasti. Slovenija, kot manjša država spodbuja upravljanje mednarodnih odnosov, utemeljeno na pravilih oz. mednarodnem pravu (tako občem, kot pogodbenem). Povezujemo se z enako mislečimi državami. Prizadevamo si za multilateralno naslavljanje globalnih izzivov in podpiramo delovanje mednarodnih organizacij, ki delujejo v skladu s splošnimi načeli OZN ter zasledujejo cilje te organizacije. Obenem si prizadevamo za reformo, ki bo omogočala učinkovitejše delovanje OZN. Nekatere države povojni mednarodni red, utemeljen na pravilih, razumejo kot preteklost oz. abstrakcijo, sedanost pa bo krojil nov mednarodni red, utemeljen na ravnotežju moči in bilateralni ali minilateralni diplomaciji.

**Opredelite stališče, ki bi ga morala Slovenija zagovarjati v odnosu do mednarodnega reda (tudi reforme OZN, Brettonwoodskih institucij), ter navedite konkretne ukrepe, s katerimi bi zagotavljali nadaljnjo vpetost Slovenije v globalno upravljanje.**

*Nudge: podporniki, zagovorniki, nasprotniki na pravilih utemeljenega reda?; kakšna reforma OZN je potrebna – katerih teles (v kateri meri)?; katera pravila morajo ostati spoštovana – so katera, ki so manj pomembna (kaj je univerzalno obče pravo, kaj ne?); se moramo še naprej osredotočati na človekove pravice?; moramo reformirati tudi druge institucije – če da, katere, zakaj?*

## 15. MEDNARODNI RED

Opredelite stališče, ki bi ga morala Slovenija zagovarjati v odnosu do mednarodnega reda (tudi reforme OZN, Brettonwoodskih institucij), ter navedite konkretne ukrepe, s katerimi bi zagotavljali nadaljnjo vpetost Slovenije v globalno upravljanje.



V Levici zagovarjamo močno vlogo OZN in dosledno spoštovanje mednarodnega prava kot temelja globalne varnosti. Podpiramo reformo Varnostnega sveta v smeri omejitve oziroma odprave pravice veta ter razširitve stalnega članstva. Današnja sestava ne odraža več realnih razmerij moči v svetu, saj države, kot sta Indija in Japonska, imajo ključno vlogo v svetovnem gospodarstvu in mednarodni politiki, medtem ko Latinska Amerika, Afrika in Bližnji vzhod nimajo ustrezne zastopanosti. Takšna neuravnoteženost zmanjšuje legitimnost sistema kolektivne varnosti.

V tem okviru je nujna tudi reforma t. i. Brettonwoodskih institucij, ki jih omenjate. Že vrsto let potekajo upravičene razprave o prevelikem vplivu Zahoda, zlasti ZDA, ter o nepravičnih pogojih financiranja, ki pogosto silijo države v privatizacijo naravnih virov, krčenje javnih storitev in druge škodljive notranjepolitične reforme.

Ker bodo prav manj razvite države med najbolj prizadetimi zaradi podnebnih sprememb, je nujno vzpostaviti pravičnejše mehanizme financiranja zelenega prehoda in prilagoditve gospodarstev. Ti mehanizmi morajo temeljiti na solidarnosti in zgodovinski odgovornosti razvitih držav ter ne smejo pogojevati pomoči z ukrepi, ki poglobljajo neenakosti ali spodkopavajo suverenost držav.

# 16. KADROVSKA POLITIKA

Diplomacija je obraz države v tujini in poklic kariernega diplomata je specifičen. Kariera v diplomaciji predvideva opravljanje zahtevnih nalog na področju zunanje politike, veliko odrekovanja, selitve, opravljanje delovnih zadolžitev izven delovnega časa (pogosto tudi med vikendi), v nekaterih primerih težke delovne pogoje. Med drugim zahteva visoko izobrazbo, primeren osebni značaj, obvladanje tujih jezikov, prilagodljivost, iznajdljivost in zmožnost sooblikovanja zunanjepolitičnih odločitev. Diplomacija je življenjski stil, ki ima vpliv na družino. Za prihodnost slovenske diplomacije je ključno, da zagotovimo ustrezno financiranje zunanje in notranje službe, usposobljene in nagrajene kadre ter diplomacijo javnosti ustrezno predstavimo.

**S kakšnimi konkretnimi ukrepi bi zagotovili kontinuiteto zaposlovanja najboljših kadrov v vrstah slovenske diplomacije?**

*Nudge: je področje ustrezno urejeno – dobre razmere?; ustrezna reforma plač javnega sektorja?; ustrezni dodatki za družinske člane, otroke; šolanje; nagrajevanje (česa, kako?); napredovanje tistih, ki se dokažejo; ustrezen magistrski program za bodoče diplomate; dobre prakse s tujine?....*

## 16. KADROVSKA POLITIKA

### S kakšnimi konkretnimi ukrepi bi zagotovili kontinuiteto zaposlovanja najboljših kadrov v vrstah slovenske diplomacije?



Kontinuiteto zaposlovanja najboljših kadrov lahko zagotovimo le z dolgoročno strategijo razvoja diplomacije. Danes zaradi odsotnosti enotnih kriterijev in kadrovskega načrta prihaja do prevelikega vpliva strankarskih preferenc, kar slabi strokovnost sistema. Glede na medijska poročila je MZEZ pod vodstvom SD celo med vodilnimi po političnem zaposlovanju. Zato je treba okrepiti transparentne razpise, jasne pogoje napredovanja in strokovno evalvacijo dela znotraj Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve.

Ključno je tudi zapreti celotno izobraževalno verigo. Slovenija nima specializiranega visokošolskega programa za diplomacijo, temveč predvsem študij mednarodnih odnosov, ki je v sistem delovanja diplomacije premalo integriran. Ministrstvo in univerzitetne katedre bi morali skupaj opredeliti, kakšne profile diplomacija potrebuje, ter temu prilagoditi študijske programe, prakse in štipendijske sheme.

Poseben poudarek mora biti na znanju tujih jezikov. Poleg angleščine in klasičnih evropskih jezikov Slovenija potrebuje več strokovnjakov z znanjem kitajščine, arabščine, hindija in drugih svetovnih jezikov. Pri tem je smiselno vključiti tudi kapacitete Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, kar pa odpira širše vprašanje prenove študijskih programov in njihove večje povezanosti z državno upravo.

Le z dolgoročnim kadrovskim načrtom, tesnim sodelovanjem z univerzami ter poudarkom na strokovnosti in jezikovnih kompetencah lahko zagotovimo stabilno, profesionalno in mednarodno konkurenčno slovensko diplomacijo.

4

## ANALIZA KVALITETE ODGOVOROV

gajst.

**S kvaliteto odgovorov povezanih strank Levica in Vesna smo zelo zadovoljni. Stranki sta prejeli 186 točk, kar pomeni oceno 8 (oziroma 72,66 % vseh možnih točk).**

Pri odgovorih strank Levica in Vesna izstopa predvsem visoka stopnja relevantnosti, razumljivosti in doslednosti odgovorov (relevantnost: 30/32 točk; razumljivost: 27/32 točk; doslednost: 27,5/32 točk). Odgovori praviloma neposredno naslavljajo zastavljena vprašanja in jasno izražajo politično usmeritev. V pozitivnem smislu izstopata odgovora na vprašanje o učinkovitosti diplomacije in vprašanje o kadrovski politiki, kjer stranki celovito orišeta svoj pogled na izboljšanje delovanja diplomacije v praksi. Precej slabše sta stranki odgovorili na vprašanje o globalnem upravljanju in gospodarski diplomaciji. Nekaj točk smo tu in tam odšteli zaradi rabe jezika ali konceptov, ki so tudi strokovni javnosti težje razumljivi (npr. "28. režim" pri odgovoru na vprašanje o politikah znotraj EU).




Kritiko velja izpostaviti predvsem pri kriteriju konkretnosti (16/32 točk) in operativnosti ter izvedljivosti (6/32 točk). Stranki sta sicer pogosto ponudili konkretne odgovore, vendar so med vprašanji velika odstopanja. Primerjajmo odgovore na vprašanja o kadrovski politiki in o gospodarski diplomaciji. Pri vprašanju o kadrovski politiki, kjer je stranka dobila vse točke, so ponudili konkretne ukrepe (npr. sodelovanje med univerzami in MZEZ, jezikovne tečaje iz dotičnih jezikov, boljša plača za mlade diplomate, boljši postopki novačenja kadrov). Pri vprašanju o gospodarski diplomaciji pa so povedali, da potrebujemo dobre kadre in načrt. Gre torej za razliko o predstavitvi konkretnih ukrepov, kjer se konkretnost pogosto preslika tudi v operacionalizacijo - tam, kjer so bili konkretni, so bili tudi bolj operativni (natančno so povedali, katere institucije bi ukrep izvajale in kako).

Identificirali smo nekaj prostora za izboljšavo. Ta je predvsem pri vprašanju o gospodarski diplomaciji, gospodarskem upravljanju in razvojni politiki. Stranki sta cel spekter politik pri globalnem upravljanju in razvojni politiki reducirali na vprašanje odnosa do Palestine. To seveda vsebinsko ni nič napačnega, ni pa zares relevantno pri vprašanju celostnega naslavljanja vprašanja razvoja in upravljanja s skupnimi dobrinami, ki pritičejo vodenju resorja.

To ni ocena vsebine odgovorov, temveč ocena kvalitete odgovorov. Volivke in volivci naj presodijo, kakšno zunanjo politiko si želijo imeti. Prepričani pa smo, da si bodo lahko z odgovori Levice in Vesne pomagali.

# OCENJEVALNI LIST - LEVICA IN VESNA

## KRITERIJI

		1	2	3	4	5	6	7	8	
VPRAŠANJA	1	2	1	1	1	1	2	1	0	9
	2	2	2	2	2	2	2	2	1	15
	3	2	1	1	2	0	2	1	0	9
	4	2	1	1	1	0	2	1	0	8
	5	2	1	2	2	0	2	1	0	10
	6	0	0	1	0.5	0	2	0	0	3.5
	7	2	1	2	2	1	2	2	0	12
	8	2	2	2	2	1	2	1.5	0	12.5
	9	2	2	1	2	2	2	2	1	14
	10	2	1	2	2	0	2	2	0	11
	11	2	2	2	2	1	2	2	0	13
	12	2	2	2	2	1	2	2	0	13
	13	2	1	2	1	1	2	2	0	11
	14	2	1	2	2	2	2	2	1	14
	15	2	2	2	2	2	2	2	1	15
	16	2	2	2	2	2	2	2	2	16
	30	22	27	27.5	16	32	25.5	6	186	

SKUPNI SEŠTEVEK PO POSAMEZNEM VPRAŠANJU

SKUPNI SEŠTEVEK PO POSAMEZNEM KRITERIJU

ŠTEVILO VSEH TOČK

**gajst.**

5

**SKLEP**

**gajst.**

# SKLEP

## **O usmeritvah zunanje politike v demokratičnih družbah na volitvah odloča ljudstvo.**

Oddaja glasu za določeno politično stranko je neposredno oddaja glasu za celoten sklop vrednot in politik, ki jih ta stranka zagovarja - tudi za določeno zunanjo politiko. Zunanja politika pri odločanju volivk in volivcev o tem, katero stranko bodo volili, statistično ni v ospredju. To je razumljivo, saj imajo politične odločitve, sprejete v odnosu do drugih področjih, večji neposreden vpliv na blaginjo ljudi. Hkrati pa morajo volivke in volivci razumeti, da imajo moč na zunanjo politiko Republike Slovenije izrazit posreden vpliv.

## **Volivke in volivci morajo biti z zunanjepolitičnimi načrti strank ustrezno seznanjeni.**

Pri tem poudarjamo, da ustrezna seznanitev presega poznavanje osnovnih svetovnonazorskih premis posameznih političnih strank in okvirnih ciljev. Seznanjeni morajo biti s konkretnimi načrti posameznih strank, ki pritičejo vodenju resorja za zunanje in evropske zadeve ter vodenju diplomacije v praksi. Povedano drugače, za voljo sprejemanja informirane odločitve o usmeritvi zunanje politike morajo imeti državljanke in državljani možnost vpogleda v specifične načrte strank na zunanjepolitičnem področju.

## **Politične stranke ustrezne seznanitve volivk in volivcev s specifičnimi načrti na zunanjepolitičnem področju praviloma ne omogočijo.**

Programi strank se po kvaliteti sicer razlikujejo, vendar zunanja politika praviloma ni obravnavana na ustrezen način. Primerjava programov strank nam ponudi grobe razlike v splošnih zunanjepolitičnih usmeritvah. Večinoma pa nam ne ponudi vpogleda v konkretne ukrepe, ideje, predloge, politike in strategije strank, ki pritičejo vodenju zunanjepolitičnega resorja v praksi.

## **Mediji zunanje politike običajno ne obravnavajo na ustrezen način.**

Profesionalne novinarke in novinarji, ki vodijo razprave v predvolilnem obdobju, bi morali biti tisti, ki bi od političnih strank pridobili konkretne informacije o njihovih načrtih na področju zunanje politike. Onkraj redkih izjem (npr. zunanjepolitično soočenje na RTV, 5. 3. 2026), se novinarke in novinarji povečini ukvarjajo s širokopoteznimi vidiki zunanje politike oz. od strank pričakujejo splošne opredelitve. To z vodenjem resorja za zunanje in evropske zadeve nima veliko skupnega. Povedano drugače, reduciranje zunanje politike na posedovanje mnenja o Donaldu Trumpu, vojni v Ukrajini ali odnosih s Kitajsko, nam ne pove veliko o tem, kaj bodo te stranke dejansko naredile v praksi. Senzacionalistično obravnavo zunanje politike mora zamenjati strokovna obravnava, ki pritiče vodenju državotvornih resorjev. Menimo, da imajo novinarke in novinarji to odgovornost. Vemo tudi, da so tega popolnoma zmožni, saj pri večini notranjepolitičnih vprašanj od političnih strank pričakujejo konkretne odgovore na specifična vprašanja, ki zadevajo izvajanje politik. Vprašanje pa je, če to priložnost tudi izkoristijo in pri vsebini tudi vztrajajo.

**V Inštitutu Gajst smo zaradi zgoraj navedenih razlogov zagnali pobudo za dvig kvalitete razprave o zunanji politiki v obdobju pred državnozborskimi volitvami 2026.** Med ključnimi cilji pobude je bilo opozoriti na zaskrbljujočo kvaliteto razprave o zunanji politiki pred volitvami, pridobiti konkretne odgovore strank na specifična vprašanja o zunanji politiki, ki zadevajo vodenje resorja v praksi in volivke ter volivce obvestiti o konkretnih predlogih, ukrepih, idejah in strategijah političnih strank na zunanjepolitičnem področju.

**Desetim političnim strankam smo posredovali 16 specifičnih vprašanj, ki pritičejo vodenju resorja za zunanje zadeve v praksi.** Pri tem smo poskrbeli, da imajo vprašanja ustrezen uvodni nastavek in so jasno zastavljena. Vprašanjem smo dodali tudi manjše usmeritve, ki stranke opozarjajo na elemente, ki običajno pritičejo odgovoru na dotično vprašanje (nudge).

**Vse povabljenе stranke so se pridružile pobudi in odgovorile na zastavljena vprašanja.** Sodelovanje vseh političnih strank je bilo z vidika pluralnosti političnih stališč ključnega pomena. Obenem to veliko pove o objektivnosti in strokovnosti pristopa Inštituta Gajst. Odgovore in analizo odgovorov ostalih strank lahko najdete v ostalih posameznih končnih poročilih ali v skupnem končnem poročilu, kjer si lahko preberete tudi primerjalno analizo odgovorov.

**S kvaliteto odgovorov strank Levica in Vesna smo zelo zadovoljni.** Odgovori so v veliki večini primerov relevantni, celoviti in razumljivi. Podana so bila jasna stališča in v večini primerov so svoja politična stališča utemeljili. Pri Levici in Vesni smo pogrešali predvsem konkretnost in izpeljavo ter operacionalizacijo določenih ukrepov. Razveselili smo se odgovorov na vprašanja o učinkovitosti diplomacije in kadrovske politiki. Prostor za izboljšave je razviden predvsem pri gospodarski diplomaciji, razvojni politiki ter globalnem upravljanju.

Naše zadovoljstvo s kvaliteto odgovorov Levice in Vesne v nobenem smislu ne pomeni, da se z dotično vsebino odgovorov na vprašanja strinjamo ali ne strinjamo. Gre izključno za našo oceno kvalitete odgovorov v odnosu do cilja te pobude. Stranki se zahvaljujemo za sodelovanje in ji želimo vse dobro na volitvah. Volivke in volivci naj presodijo, kakšno zunanjo politiko si želijo imeti. Prepričani pa smo, da si bodo lahko z odgovori Levice in Vesne pomagali. Pomagali pa si bodo lahko tudi vsi, ki jih zanima zunanjepolitična usmeritev stranke v prihodnje.

**Še naprej moramo vlagati napore v krepitev kulture zunanje politike in izboljševanje zunanjepolitične pismenosti državljanek in državljanov.** Pobude, kot je ta, imajo smisel le, če dejansko dosežejo volivke in volivce. Ti morejo informacije ne le prejeti, temveč jih tudi razumeti in se do predstavljenih politik znati kritično opredeliti. Krepitev zunanjepolitične pismenosti je zato nujna, saj brez nje težko pričakujemo razvoj širše kulture zunanje politike in s tem tudi višjo kakovost njenega oblikovanja. Pomemben del tega procesa je diplomatsko izobraževanje javnosti, ki predstavlja enega ključnih ciljev in razlogov za obstoj našega Inštituta.

**Podobne pobude bi morale obstajati tudi na drugih področjih.** Inštitut Gajst je bil letos tisti, ki je prvi v zgodovini Republike Slovenije pripravil tovrstno raziskavo zunanjepolitičnih načrtov strank pred državnozborskimi volitvami. S tem smo dokazali, da je to možno izvesti na področju zunanje politike. V medijih (npr. RTV in N1) smo opazili podobne poskuse na nekaterih drugih področjih. Videli smo tudi primerjave volilnih programov s strani drugih nevladnih organizacij (npr. Umanotera, MZPP). Pred naslednjimi državnozborskimi volitvami potrebujemo tovrstno objektivno in metodološko transparentno raziskavo na vseh področjih. Obstaja veliko možnosti za izboljšave in v Inštitutu smo naklonjeni razvoju civilno-družbenih iniciativ, ki pripomorejo h krepitvi demokratičnih procesov.

**Na mestu je izpostaviti tudi omejitve in biti do pobude konstruktivno kritičen.** Verjamemo, da to dolgujemo tako strankam, ki so sodelovale, kot tudi bralkam in bralcem. Prvič, s pobudo smo začeli razmeroma pozno, kar je pomenilo, da imajo stranke malo časa za pripravo konkretnih odgovorov (na voljo so imele nekaj več kot teden dni, kar je v napornem predvolilnem času kratko obdobje). Druga pomembna omejitev, ki bi jo v prihodnje odpravili, je seznanitev strank z natančnimi kriteriji, po katerih smo presojali kvaliteto odgovorov. V navodilih za reševanje bi morali te kriteriji transparentno navesti, kar bi morda prispevalo h kvaliteti odgovorov. V pripravo vprašanj bi v prihodnje lahko vključili tudi širšo strokovno javnost. Menimo, da so vprašanja sicer kvalitetno sestavljena, vseeno pa bi posvetovanje s stroko doprineslo k višji kvaliteti. Bralke in bralce vabimo, da s komentarji prispevate h kvaliteti tovrstnih pobud v prihodnje.


**Zahvaljujemo se vsem, ki ste nas pri vodenju pobude podprli in medijem, ki ste našim prizadevanjem namenili pozornost. Najbolj pa se zahvaljujemo tebi, ki to bereš. Vemo, da naš trud ni zaman.**

Inštitut Gajst  
Ljubljana

**gajst.**

**2022**



An impressionistic painting of a man's face and upper torso. The man has a full, dark beard and mustache. The style is characterized by thick, visible brushstrokes and a rich, textured palette of colors including blues, greens, yellows, and browns. The lighting is soft, highlighting the contours of the face.

Levica in Vesna, hvala.  
Srečno na volitvah.

gajst.